

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

Tweemaandelijks Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring
Gent V.Z.W

34e jaargang nr. 1

januari-februari 2005

INHOUD

- Pierre Kluykens: De Commissie van Monumenten en Stadsgezichten. Deel 2.	2
- Louis Maeterlinck: Inventaire Archéologique: Het Oordeel van Salomon, door Gaspard De Craeyer.	11
- Erik De Keukeleire: Het Museum van Schone Kunsten.	12
- Herdenkingsdagen in 2005	27
- M. Deruelle: Het Grafmonument van Isabella van Oostenrijk te Gent.	30
- Hugo Collumbien: Gentse Memoriedagen: 14-15-16 Juli.	38
- Julien Wytynck: Om zeven uren stipt.	50
- Bibliografie.	58
- Vraag en antwoord.	60
- Lezers schrijven ons.	60
- Jan Cleppe: Gênsche Prâot.	61
- Oudheidkundige kroniek: De Vijfwindgatbrug	62

DE COMMISSIE VAN MONUMENTEN EN STADS- GEZICHTEN - Deel 2

Wie voor zijn stad en voor het Schone strijdt, heeft het nooit makkelijk gehad, ook niet in de schoot van de Commissie van Monumenten.

Het begon in 1950 naar aanleiding van het project twee moderne gevels op te trekken naast de pastorie van Sint-Michiels: de meningen waren zeer uiteenlopend en dat vertroebelde wel een tijdje het klimaat van de Commissie. Uiteindelijk kon alles worden bijgelegd en het was best zo, want er werden in daaropvolgende maanden zware dossiers op tafel gelegd, o.a. het dossier van het Pand.

Het eeuwenoude Pand is altijd een doorn geweest in de grote teen van sommige mensen op het stadhuis en in de administratie. Zonder dat Pand dat maar niet wou instorten, zou het allemaal veel gemakkelijker zijn geweest, dachten zij, zoals men ook, zonder de Commissie van Monumenten en enkele kunstcenakels, zonder enige aarzeling het project van de eigenaar van het Pand er belangrijke historische delen van te slopen, had kunnen goedkeuren.

De Commissie stelde inderdaad haar veto en kreeg hierbij steun van een aantal verenigingen en dagbladschrijvers. Het Pand, aldus de Commissie, is een unicum, artistiek, historisch en cultureel, in de geschiedenis van Gent; men mag het zomaar niet versjacheren als een doodgewone kermistent.

Het was het startsein van een lange strijd, van een moeilijke strijd die over talloze administratieve, politieke en andere hindernissen heen, uiteindelijk heeft geleid tot de redding en tot een restauratie die elke dag wat meer de prachtige architectuur van het ensemble doet uitschijnen.

Had de Commissie zich toen voor gewonnen gegeven of had de openbare opinie bij monde van de pers niet heftig geprotesteerd, het ware amen en uit geweest met het Pand, het oude Prediherenklooster waar eens de Vlaamse clerus bijeenkwam om te kiezen tussen de paus van Rome en de paus van Avignon, het gebouw waaraan Margaretha van York haar naam heeft verbonden en waar eens de eerste universiteit van Gent werd opgericht.

Ook de Gentse Kouter stond in 1950 herhaalde malen op de agenda van de Commissie omdat iemand er een flatgebouw wou optrekken dat met twee verdiepingen boven het gabarriet van de andere gebouwen aldaar zou uitreiken. De Commissie zegde neen, maar het was slechts een advies dat niet werd gevolgd. Na ingewikkelde procedures mocht het gebouw er toch komen en eens dat precedent geschapen, mochten andere eigenaars er zich op beroepen om op hun beurt het aspect van de Kouter te verminken.

Hetzelfde jaar kwam de Sint-Pietersabdij, door velen reeds definitief afgeschre-

ven, in de actualiteit te staan. Militairen, rijkswachters hadden ze in de loop van jaren tot een onnoemelijke warboel herschapen.

Wie binnen in de gebouwen nog sporen kon ontdekken van de weelde van weleer, was een optimist van het zuiverste keraat. Dergelijke optimisten liepen gelukkig rond in Gent, ook op het stadhuis, o.a. de schepenen De Groote en Verhelst; zij kregen de algehele steun van de Commissie van Monumenten en niemand heeft het zich sindsdien moeten beklagen: de herstelling van de oude Sint-Pietersabdij is een van de mooiste realisaties uit de afgelopen jaren in Gent en zelfs in België.

Het jaar nadien moest de Commissie even naar de klagmuur om er te treuren over de traagheid bij de herstelling van de Sint-Niklaaskerk.

Sindsdien bleef protest uit: de Sint-Niklaaskerk is nu eenmaal een van die gebouwen voor dewelke men even halt houdt met zijn kinderen en zegt: "Indien alles vlot verloopt, zullen uw kinderen misschien wel het geluk hebben het einde van de herstellingswerken te begroeten"!

Af en toe gaven de verslagen van de Commissie blijk van het slechte humeur van de leden wanneer men niet inging op hun advies: "tegen haar zin, gepaard met protest, noteren wij in een verslag, heeft zij talrijke voorbeelden van slechte smaak en zelfs van vandalisme moeten toelaten wegens de zeer beperkte macht die haar is toegemeten". Deze kritiek was nodig naast enkele welgemeende lofwoorden wanneer het stadsbestuur gelukkige initiatieven nam.

In 1952 werden werken uitgevoerd aan het zgn. ereplein van de Academie voor Schone Kunsten, werd de Lievebrug afgewerkt, de meestertoren van het Gravensteen hersteld, het Palfijnmonument bij de Bijloke opgericht. Het jaar daarop werd geklaagd over de erbarmelijke toestand van het Alijnsgezicht, klacht die zou uitmonden op een herstelling in dewelke iedereen zich tegenwoordig verheugt. Het is een fantastische realisatie geworden en het Museum voor Volkskunde dat er zo gelukkig in werd ondergebracht, is een van de grootste toeristische aantrekkelijkheden van de stad geworden.

Een ander netelig probleem, waarin ook de politiek een rol speelde, was dat van het optrekken van appartementsgebouwen achter het Gravensteen: de Commissie moest uiteindelijk zwichten en voor iedereen voor stad en voor stedschoon- werd het een slechte zaak.

Hetzelfde jaar begon de aftakeling van het Sint-Pietersplein, een van de enige min of meer gaaf gebleven architecturale ensembles van de stad.

De Commissie weerde zich tot het uiterste doch tevergeefs: ook hier werd een precedent geschapen dat nog steeds wordt ingeroepen.

Inmiddels bleef de Commissie aandringen op de verwezenlijking van enkele kapitale "dossiers" en bleef zij strijden tegen een aantal ongelukkige ontwerpen.

Aldus ijverde zij voor de herstelling van de kapel van het Alijnsgezicht, ver-

zette zij zich hardnekkig tegen het inplanten van een Administratief Centrum op de Poeljemarkt, vocht zij voor het behoud van het Huis de Fonteyne aldaar, sprak zij zich uit voor de herstelling van een Louis-XV-gevel in de Kwaadham, brak zij (toen reeds) een lans voor de restauratie van de "Wapens van Zeeland" op de Koornmarkt, zegde niet toen men haar een ontwerp voorlegde om een appartementsgebouw op het Arteveldeplein op te richten, en sneed het delicaat probleem aan van de middeleeuwse muurschildering in het Groot Vleeshuis.

In dat jaar schreven de scholieren op hun klasagenda: 1956. Voor de leden van de Commissie van Monumenten werd het ingezet met een uitstapje naar... het Groot Vleeshuis op de Groentenmarkt waar een van Gents oudste en mooiste muurschilderijen zo goed als het daar kan, wordt bewaard.

In september 1955 was Monseigneur Van den Gheyn, na 57 jaar lid van de Commissie te zijn geweest, zoals men zegt, zachtjes in de Heer ontslapen. Uit de verslagen blijkt dat men hen zelfs geen ogenblikje intogenheid gunde. Punt 2 van de agenda van de zitting van 7 oktober luidt immers: Vervanging van wijlen Mgr. G. Van den Gheyn. "Overeenkomstig art. 2 van onze Inrichtende Verordening is de Commissie verplicht een kandidaat voor te dragen voor een eventuele vacature..." Sic transit gloria mundi! De langste loopbaan in 1898 ingezet, werd gevolgd door de kortste! Kanunnik De Keyser, de opvolger van Mgr. Van den Gheyn, woonde slechts de vergadering bij in het Groot Vleeshuis: hij overleed zonder een voet te hebben gezet in de vergaderzaal van de Commissie: de wet van de contrasten had gespeeld!

In 1956 staat het appartementsgebouw opgetrokken achter het Gravensteen, nog steeds centraal in de debatten van de Commissie, in de Pers en bij het publiek. In bepaalde kranten wordt zelfs heftige kritiek uitgebracht op de houding van de Commissie die zich niet kon verzetten tegen een dergelijk ontwerp. In de schoot zelf van de Commissie heerst een malaise: de "harde" tendens, aangevoerd door dhr. Van Hauwaert, stelt de zaken zeer scherp omdat het duidelijk is dat de Commissie in deze aangelegenheid werd verschalkt. Inderdaad, in 1953 werd een eerste ontwerp dat twee bovenverdiepingen met een bijkomende mansardeverdieping boven de kroonlijst voorzag, ingediend en voorlopig door de Commissie goedgekeurd.

In maart 1955 kwam de zaak opnieuw op de agenda doch de voorzitter had de nieuw ingediende plannen nog voor de vergadering moeten terugsturen. De leden van de Commissie verkeerden in de waan dat het om het eerste ontwerp ging en gaven hun zegen, zoals ook de Koninklijke Commissie het deed, doch het was een totaal gewijzigd project dat hen was voorgelegd geworden.

"De hh. Van Hauwaert, Vermeulen en De Smidt, aldus het verslag van de vergadering van 22 juni 1956, betreuren dat de Commissie door de afwezigheid

van de vroegere plans werd verschalkt..." Het bleef bij een protest en bij de wens bomen te planten voor het gebouw en dat laatste van klimop te voorzien.

Er werd toen nog niet gegoocheld met woorden als pollutie, lucht- en watervervuiling maar niettemin bestond het probleem. De Commissie van Monumenten was de eerste om de aandacht van het stadsbestuur te vestigen op de vervuiling van onze waterlopen, op de modderpoel bij het Gravensteen en om te wijzen op het voorbeeld van... Brugge "waar de reien regelmatig worden gebaggerd en gezuiverd."

In de onmiddellijke nabijheid van ons stadhuis is er geen rivier of kanaal te bespeuren zodat onze edielen er nooit last hadden van stank en vervuiling. De zaken bleven dan ook wat zij waren en nu nog zijn!

Om het stadhuis zelf was men in hogere kringen wel bezorgd: de gotische gevel verkeerde in slechte staat en "daar de zaak spoed vereiste" moest de Commissie stante pede een vertegenwoordiger aanduiden die in een Commissie ad hoc van deskundigen zou zetelen. In dat zelfde jaar vertoonde de Aula van de Universiteit, toch een paar eeuwen jonger dan het stadhuis, lelijke barsten, veroorzaakt door de verzakking van het gebouw in een zeer moerassige grond. Kanunnik Van de Kerckhove, pastoor van Sint-Baafs, vriend van ontelbare artiesten (ik verzeker hen allen een plaatsje in de hemel, zegde hij ons eens) dacht dat het niet te wijten was aan de moerassige grond, wel aan een oude waterloop die er vlak onder liep en die thans nog de grens uitmaakt tussen de parochies van St.-Baafs en van St.-Niklaas. Dat heeft Lodewijk Roelandt zeker niet geweten.

Einde 1956 begonnen de moeilijkheden in verband met het optrekken van het complex Sarma op de Koornmarkt, firma die financieel "terugschrok" voor het project opgemaakt door de architect van de Commissie van Monumenten!

Op de laatste vergadering van het jaar werd een postume hulde gebracht aan een verdienstelijk lid, advocaat Jozef Vermeulen, oud-schepen van de stad, verwoed folklorist en verzamelaar. Hij kende zijn stad, had ze lief en streed er voor. Zijn stokpaardje was de juiste benaming van de straten van Gent.

Maar 1956 bleef vooreerst het jaar van de klassering van het Pand, een beslissing die verdragende gevolgen zou hebben.

Elk huisje heeft zijn kruisje, waarom zou de Commissie van Monumenten er niet af en toe een hebben, naast hoopvolle, zonnige en triomfantelijke dagen? De kapel van Baudelo, palend aan de stadsbibliotheek, en van de stad overgenomen door de Staat, was lelijk aan 't vergrijzen en 't wegwijnen. De Commissie kwam herhaaldelijk tussen om er wat dringende zorgen voor te bedelen en jaren later zou zij de vruchten van haar "bedelpolitiek" mogen plukken. Ook brak zij een lans voor de herstelling van de prachtige korbelen van de Infirmierie van het voormalig klooster van de Vrouwenbroers en verzette zij zich tegen de afbraak van de kapel van 1611 in het Krijgsgasthuis, het voormalig klooster

van de zusters van Deinze. Met even veel klem protesteerde zij tegen het voorgenomen oprichten van een benzinstation rechtover het Groot Kanon.

Het waren moeilijke dagen, doch de Commissie won het pleit en haalde een schone oogst binnen voor Gent en zijn bevolking.

Minder prettig was de beslissing tot sloping van het Hôtel de Meulenaere in de Nederkouter: de Commissie deed een wanhopige poging om het gebouw, waar eens de hertog van Saksen-Weimar woonde, later de boekhandelaar Vijd, te laten klasseren, doch het mocht niet: de sloophamer viel en wij kregen een banaal gebouw, een banale winkelruimte.

Protest eveneens tegen het optrekken van een appartementsgebouw, zes verdiepingen hoog, aan de Predikherenlei rechtover het Pand in de verlenging van de beroemde Graslei.

Ook dit protest sloeg men in de lucht.

In 1958 scheen eenieder ingenomen te zijn met de W.T. in Brussel. De Commissie kwam slechts zesmaal bijeen en het werd noch een groot noch een gelukkig jaar. Een nieuw ontwerp voor het complex Sarma werd goedgekeurd; er werd, spijtig genoeg, gunstig advies uitgebracht voor het optrekken van een banaal flatgebouw hoek Hippoliet Lammensstraat en Rodenbachstraat, het ja-woord werd gegeven voor het slopen van de apotheek Mathijs hoek Steendam om er, op de nieuwe rooilijn, een benzinstation op te trekken, en er werd neen gestemd voor het oprichten van een appartementsgebouw (dat er toch kwam) aan de Ketelpoort.

1959 was een belangrijk keerpunt: het aantal leden werd nu op 27 gebracht en heel wat nieuwe figuren, w.o. uw dienaar, deden hun intrede in de Commissie. Jean de Breyne die jarenlang als laatste grand bourgeois, met evenveel vrije tijd als toewijding en kennis de Commissie had gediend, nam ontslag als voorzitter.

Prof. Paul De Keyser werd tot voorzitter en wij tot secretaris verkozen.

Nieuwe messen snijden goed: de Commissie kwam dat jaar 14 maal bijeen, in voltallige zitting of in beperkt comité, een nieuwe formule die toeliet, zonder alle leden bijeen te moeten trommelen, dringende of minder belangrijke zaken af te handelen.

Het eerste dossier voor de nieuwe Commissie was dat van de Baudelokapel. De directeur van Bruggen en Wegen deelde mede dat hij op zijn globaal krediet onmogelijk de nodige 2 miljoen fr. kon losmaken voor de restauratie van de kapel. Eerste beslissing van de Commissie, eerste algemeenheid van stemmen, voor een brief naar het Stadsbestuur om bijkomend krediet.

De Commissie is verdeeld wat het ontwerp betreft het Koninklijk Lyceum op te trekken aan het uiteinde van de Bijloke, nadat de Universiteit de aldaar bestaande Polikliniek zal hebben ontruimd. De meeste leden zijn de mening toegedaan dat de ruimte aldaar te beperkt is voor een onderwijsinstelling die voort-

durend uitbreiding zal nemen en dat het beter ware op die plaats een tegenhanger van het Palfijntuintje te voorzien.

Geen van beide wenken of wensen ging echter in vervulling.

Van de gelegenheid had de Commissie gebruik gemaakt om het stadsbestuur diets te maken dat zij met enthousiasme elk initiatief zou begroeten er toe strekkende in de stad, en inzonder in de omgeving van historische monumenten, groene zones of ruimte in te richten. De stad bleef meestal hardhorig en zou er best aan doen deze wenk indachtig te zijn, nu zich daartoe een enige gelegenheid bij het Duivelsteen voordoet.

In 1960 ging de stad tot de demping van de Reep over zonder de Commissie te raadplegen die slechts post factum haar beklag kon maken, enerzijds omdat men ze over het hoofd had gezien, anderzijds omdat de Reep een historische grens van Gent was geweest en dat bovendien Gent zonder zijn vaarten en kanalen zijn ziel aan 't verliezen was.

In dezelfde zitting besloot de Commissie een brief te richten tot het College waarin zou worden aangedrongen "op het inrichten van een regelmatige dienst tijdens de zomermaanden, ten einde allerhande voorwerpen en vuilnissen die op het water drijven, minstens eenmaal in de week, weg te nemen". Zij die deze brief moesten lezen hadden die dag blijkbaar hun bril thuisgelaten, want er werd nooit enig gevolg aan gegeven.

Met klem verzette de Commissie zich tegen het optrekken van een achterbouw aan de Wapens van Zeeland, en won het pleit.

Het werd een vruchtbaar jaar met de aanleg van de tuin rond de kerk van St-Elisabeth, de herstelling van de "Picardie" op de Hooiaard, van een herenhuis op de Zandberg, het overbrengen van een oude gevel van het Anseeleplein naar de Breydelstraat, het bekomen van een tegenontwerp voor de wijzigingen aan de gevel van de Kredietbank op de Kouter, het redden van de poortopening van het Hôtel Hamelinck op het St.-Baafspein.

Elk jaar brengt een rijke of magere oogst realisaties, naast onvermijdelijke korte of lange reeks verminkingen, gesloopte gevels, ongelukkige wijzigingen aan winkelpuizen, poorten, dakkapellen, balkons en noem maar op. Zo werd in 1959 tot de afbraak besloten van twee prachtige gevels, waarvan een uit de XVIe eeuw aan het Anseeleplein, van drie huizen uit de XVIIe eeuw in het Engelandgat, van de versieringsmotieven van een XVIIIe-eeuwse gevel in de Roskamstraat, van een gevel die deel uitmaakte van het architecturaal ensemble van het Sint-Pietersplein, van de winkelpui van een pracht exemplaar van een Lodewijk XVI-gevel in de Burgstraat, van het Empiregebouw genaamd Hôtel van Loo op de Kouter, van een van de oudste huizen van Gent op de Sint-Kwintensberg, dat dagtekende van de XVe eeuw, van de benedenverdieping van

een merkwaardig specimen van de Gentse architectuur van de XVIIe eeuw in de Hoogpoort. Zulks geschiedde bijna steeds tegen door de Commissie uitgebracht advies in. Dergelijke aanslagen op het kunstpatrimonium van de stad wegen telkens zwaar door, doch bij de eindbalans van het jaar moet echter worden uitgekeken naar hetgeen nog, vaak in extremis en tegen de wens in van sommige eigenaars, van openbare besturen of zelfs van de stad kon worden gered.

Voor 1959 was dit positief aspect van de activiteit van de Commissie wel een eresaluut waard: aldus kon de gesloopte gevel van het Anseeleplein, dankzij de tussenkomst van de Vrienden van Oud-Gent, heropgetrokken worden in de Jan Breydelstraat, kon mede dankzij het aandringen van de Commissie overgegaan worden tot de herstelling van de Baudelookapel, werd neen gezegd aan het ontwerp dat een nieuw basreliëf in keramiek voorzag voor de Mammelokker, kon voorkomen worden dat een oude gevel in de Waaistraat en drie fraaie en typische gevels in de Korte Munt tussen Groentenmarkt, Koornmarkt zouden moeten verdwijnen, werd verbod opgelegd aan de eigenaar van de Wapens van Zeeland een achterbouw op te trekken dat het site van de Graslei had verminkt, kon de Kredietbank er toe worden overgehaald een eerste project te laten varen en een nieuw sober ontwerp te verwezenlijken, werd een belangrijke subsidie verleend bij de herstelling van de "Picardie" op de Hooiaard, kon in extremis worden verhinderd dat de gevel van het Hôtel Hamelinck op het Sint-Baafsplein zou worden beschadigd. Dergelijke resultaten mogen ook wel nagels met koppen heten in de annalen van de Commissie.

1960 was nog geen maanden oud of de Commissie was al een paar keren voor een voldongen feit gesteld geworden. "De slopingswerken zijn reeds aan de gang", lezen wij in het Verslag van 22 april. "De Commissie betreurt dat interessante details uit de 18e eeuw zullen verdwijnen. De Commissie zal een schrijven richten tot het stadsbestuur waarin zij andermaal protesteert tegen de politiek van het voldongen feit; zij zal anderzijds vragen dat de stad haar op de hoogte zou houden van het gevolg welke aan de suggesties van de Commissie werd gegeven". Volgden dan nog twee protestbrieven, gelukkig afgewisseld met felicitaties aan het stadsbestuur voor twee prijzenswaardige herstellingen van gevels, op de hoek van de Sophie Van Akenstraat en aan de Augustijnenkaai. Pijnlijk waren de afschuwelijke verminkingen aan twee zeer fraaie gevels in de historische stadskuip: de zg. verbouwing ter hoogte van de begane grond van de schoenwinkel rechtover Innovation. "Het betreft, noteert het verslag van de Commissie, de mooiste Lodewijk XIV-gevel in onze stad en in zeer goede staat. De eigenaar wil thans zijn uitstalraam op gans de breedte van de gevel uitbreiden. De Commissie kan het ingediend plan niet goedkeuren en meent dat de oplossing moet gevonden worden in een aanpassing van de twee traveeën".

Op hetzelfde ogenblik werd een aanslag gepland op het Huis De Valk, aan het Gouden Leeuwplein: "Deze belangrijke Lodewijk XV-gevel, aldus het Verslag, is zeer goed bewaard gebleven. Het ingediend verbouwingsontwerp van de winkelpui houdt niet de minste rekening met de bestaande architectuur en met de kunstwaarde van het gebouw, en kan onmogelijk goedgekeurd worden". Ook dat jaar werd de sloping van een prachtig herenhuis in Lodewijk XVI-stijl in de Sint-Jansvest gepland.

De Commissie verzette zich hardnekkig tegen de afbraak. Even erg was het oprichten, tegen het negatief advies in van de Commissie, van een Parking aan de Ajuinlei: "De Commissie betreurt eenparig dat de nodige vergunning door het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw verleend werd. Deze gedeeltelijke overwelving zal het stadsbeeld ontsieren en is ook een gevaarlijke stap in de richting van de gehele overwelving of demping van de Leie". Een dossier dat bij elke vergadering op tafel werd gegooid was dat van het optrekken van een appartementsgebouw aan het Lieven Bauwensplein op de plaats van "Nagel en Esders": in november 1960 werd het derde ontwerp verworpen en werd een subcommissie aangesteld ten einde de zaak uit het slop te helpen.

Jaren kwamen, vlogen voorbij en moesten telkens worden afgesloten met een balansrekening die niet immer verheugend was.

Begin 1961 drong de Commissie aan samen met deze van de Byloke opdat het nieuw tuintje aldaar zou worden afgesloten door een laag muurtje zodat het zicht op de gebouwen, vooral op de mooie bakstenengevel uit de XIVe eeuw, vrij zou worden.

Na een eerste plan voor de verbouwing van de Standaard Boekhandel te hebben verworpen, kon een tweede verbeterd ontwerp worden goedgekeurd. De achtergevel van een huis in de Lange Munt, uitgevend op de Leie werd op zeer gelukkige wijze door de eigenaar de h. Rasschaert hersteld, die een subsidie ontving.

Hetzelfde jaar werd door de Assurances Liégeoises het indrukwekkend Hôtel Reylof in de Hoogstraat, keurig gerestaureerd. Ook aan de Ottogracht werd een oude gevel hersteld. De Commissie haalde het pleit in twee belangrijke zaken: de redding van het ensemble huizen in de Korte Munt, opnieuw bedreigd, en de geplande verbouwing van het grootste herenhuis in Lodewijk XVI-stijl te Gent, gelegen in de Savaanstraat. Het gebouw vertoont de voornaamste eigenschappen van deze stijl en is enig door zijn harmonieuze proporties en perfecte symmetrie. Men wou in '61 een verdieping bijbouwen hetgeen een moord ware geweest: de Commissie van Monumenten kwam ditmaal zegevierend uit de strijd.

In het begin van het jaar worden gewoonlijk geschenken uitgedeeld.

Begin 1962 weigerde de Commissie nochtans een subsidie te verlenen aan een eigenaar uit de Hoogpoort aan wie het beloofd was geweest voor de herstelling van zijn gevel: hij had echter een loopje genomen met de hem opgelegde instructies.

Weigerend werd geadviseerd over het ontwerp de platanen in het tuintje van het Gerechtshof te vellen: volgens de ingenieur-directeur bij het Ministerie van Openbare werken, belemmerden zij het zicht op het beeldhouwwerk van Verbanck in het fronton van het gebouw!

Dat jaar werd het zo eigenaardig als interessant Corps de Garde op de Kouter met afbraak bedreigd. Het is het oudste gebouw in Rococostijl te Gent. Men wou het gewoonweg slopen omdat een Bank er een reusachtig torengebouw wou optrekken.

Dankzij het kordaat optreden van de Commissie kon de aanslag niet worden gepleegd.

Een andere reus dreigde een ogenblik vaste voet te krijgen op het Braunplein, nl. de RTT, die er tussen H.-Geeststraat en St.-Niklaasstraat een kantoorgebouw wou oprichten.

De Commissie adviseerde ongunstig en het ontwerp geraakte dra in de administratieve doofpot. In de Nederkouter werd de gevel van de handelszaak Van Cuyck, van oudsher, naar de gevelplaat, de "Omgekeerde Wereld" genaamd, afgebroken. Wat verder in de Ketelvest restaureerde Dr. Elaut de gevel van het huis "De Vier Gekroonden"; degelijk uitgevoerde herstelling die een mooi subsidie waard en waardig was.

Na maanden te hebben aangedrongen werd begin '63 ingegaan op de wens van de Commissie de grote panelen die op de meeste kerken waren aangebracht en storend waren, te verwijderen.

Op de hoek van Klein Turkije en Gouden Leeuwplein rijst een gebouw, thans de Touring Club, opgetrokken einde XIIIe eeuw. De Commissie stelde de stad voor een grondige studie te ondernemen vooraleer tot de restauratie over te gaan. Tien jaar later is men nog geen stap gevorderd.

In 1958 was in de Trommelstraat een aardig torentje, mede dankzij de financiële tussenkomst van de Vrienden van Oud-Gent, hersteld geworden. In 1963 om zg. noodwendigheden van urbanisme, moest, tegen de wil in van de Commissie en ondanks protest in de pers, het torentje worden afgebroken.

Het dossier RTT -toen reeds een vervelende zaak- had duidelijk aangetoond dat een wereldvermaard stadsgezicht als het plein tussen Belfort en Sint-Niklaaskerk, door een beslissing of door de domheid van een Administratie, geheel kon worden verknoeid. Herhaaldelijk na dat incident, drong de Commissie aan bij het stadsbestuur opdat een plan van aanleg en gabarit zou wor-

den opgemaakt voor de huizenrij van hoek Mageleinstraat tot hoek Veldstraat doch de stad bleef doof en stom.

Het jaar nadien besloot de Generale Bankmaatschappij een parking in te richten aan de achterzijde van de bank, kant Korte Dagsteeg, d.i. gedeeltelijk op de plaats van het voormalig godshuis van de Wollewevers, waarvan benevens een paar bouwvallige muren nog steeds de kapel (thans cinema Savoy) alsmede de middeleeuwse keuken bestaan die midden in de geplande parkeerruimte kwam te staan, zodat zij bij voorbaat al scheen geslachtofferd.

Dankzij de tussenkomst van de Commissie kon dit uniek specimen van middeleeuwse keuken in Vlaanderen, indien niet hersteld, dan toch gered worden.

Pierre KLUYSKENS
('t vervolgt)

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE N° 113

Op 15 juni 1899 stelde Louis Maeterlinck in de rubriek "Schilderijen - Schilderijmuseum, n° 18 - XVIIe eeuw (1622)" in het Frans een fiche op over

Het Oordeel van Salomon, door Gaspard De Craeyer

Het Oordeel van Salomon door Gaspard De Craeyer wordt over het algemeen beschouwd als het meesterwerk van de meester. Dit schilderij versierde vroeger de Collegekamer van den Oudburg.

De schilder heeft Salomon voorgesteld gezeten op een troon. Met zijn rechterhand strekt hij zijn scepter uit en beveelt een soldaat die een zwaard draagt het levende kind, voorwerp van het dispuut tussen de twee vrouwen, te nemen en het tussen hen te verdelen.

Op het voorplan, van achter gezien, is de echte moeder neergeknield. Zij houdt de soldaat tegen die reeds het been van het kind vasthoudt dat zich in de armen van de rechtstaande tweede moeder, rechts, bevindt.

Het dode kind wordt op een der treden van de troon neergelegd.

Rechts op het tweede plan, verschillende toeschouwers, een groep soldaten bezetten links het voorplan. Fig. ware grootte, H. 2,43 L. 3,35 (Doek)

Er zijn maar drie doeken van De Craeyer die kunnen vergeleken worden met dit waarvan hier sprake is. Het zijn die van de musea van Berlijn, Parijs en vooral dat van München dat *de Maagd en het kind Jezus, omringd door verschillende heiligen* voorstelt en waarin de schilder zichzelf met zijn familie voorstelt.

Op te merken valt dat op het *Oordeel van Salomon* het lijk van het kind op het voorplan van een verbazend realisme is en gisteren schijnt geschilderd te zijn. Als gevolg van de opzoekingen die op mijn aanvraag gedaan werden, heeft de Heer R. Schoorman in de Staatsarchieven verschillende stukken aangaande dit doek gevonden, onder meer een brief van de Collegiekamer van den Oudburg die de bestelling in 1619 bevestigt en drie kwijtschriften van De Craeyer waarvan het laatste dateert van 1622 en XII^c 1.gr. ponden bedraagt.

Het doek werd geschilderd in Brussel waar de kunstenaar toen verbleef. Bij deze gelegenheid schonk het College aan zijn vrouw Catharina Janssens van Duveland een *hoofcleet*, maar zij gaf de voorkeur aan het bedrag dat de waarde ervan vertegenwoordigde, 't zij 25 carolusgulden.

In de *resoluties* vindt men herinneringsbrieven aan de kunstenaar die zijn werk niet leverde op de afgesproken termijn.

Cf. A.P. Sunaert, *Catalogue descriptif du Musée de la ville de Gand* (Gent 1870) p. 30

Spijtig genoeg leende de afbeelding op de fiche zich niet tot reproductie.

HET MUSEUM VAN SCHONE KUNSTEN. Deel 1. 1896-1902

VOOR U VERZAMELD UIT 31 600 EDITIES VAN DE "GAZETTE VAN GENT".

25 juli 1896

In de foyer van de Minardschouwburg had woensdagnamiddag een vergadering plaats van dagbladschrijvers, teneinde een ontwerp te onderzoeken, vooruitgezet door de heer J. De Geynst, voor het oprichten van een gebouw te Gent dat bestemd moet zijn voor alle uitingen van de kunst.

De vergadering was zeer talrijk en besloot eenparig min drie uitzonderingen, dat het wenselijk was het gebouw te zien oprijzen. Op 29 juli zullen de belangstellende schilders, beeldhouwers, muzikanten, letterkundigen, enz. worden uitgenodigd.

De confraters die tegen het grondbeginsel stemden deden dit slechts omdat zij vreesden dat door de beweging voor het *Paleis der Schone Kunsten*, de nieuwe *Vlaamse Schouwburg* andermaal op het achterplan zou worden gedrongen.

1 augustus 1896

Op de tweede vergadering over het oprichten van een *Paleis der Schone Kunsten* werd beslist dat er reden bestaat om een beweging in het leven te roepen voor de stichting van een nieuw museum voor schilderijen, een lokaal voor tentoonstellingen en een concertzaal.

Een groep zal gevormd worden die naar de beste middelen zal uitzien om deze wensen te verwezenlijken. De schilders, beeldhouwers, toonkundigen, letterkundigen en dagbladschrijvers zullen per categorie vijf afgevaardigden benoemen, tezamen dus een commissie van 25 leden, om de beweging te besturen. De afgevaardigden zullen worden voorgesteld op de aanstaande vergadering van 12 augustus in het koffiehuis van de Minardschouwburg.

14 augustus 1896

De heer Hermann van Duyse, schrijver en bewaarder van het *Oudheidkundig Museum*, besprak het bouwen van het nieuw museum en stelde voor er de tafereelen welke in de academiezaal opgestapeld zijn in te plaatsen.

Hij wil dat er eerst een kuising gebeurt, door een groot aantal tafereelen onder de middelmaat of bedorven door onbekwame herstellere te verdelen over scholen, hospiciën en het stadhuis. Bijgevolg hoeven de nieuwe zalen niet zo groot te zijn om de bijzondere kunstwerken te bergen.

20 oktober 1896

Tijdens het banket dat zaterdagavond in de *Kunst- en Letterkring* plaats had verklaarde de heer burgemeester dat het schepencollege besloten heeft, aan de gemeenteraad de inrichting van een nieuw schilderijmuseum voor te stellen. Het zou opgericht worden tussen de Vrijdagmarkt en de Ottogracht, in de nabijheid van de *Koninklijke Academie*, het *Museum van Oudheidkunde* en de stadsboekerij. Daardoor wordt de gezondmaking van de talrijke steegjes volbracht.

11 november 1896

Een groep leden van de *Kunst- en Letterkring* heeft aangaande het nieuw museum een verslag gestuurd aan de gemeenteraad. Daarin wordt de wens uitgedrukt dat het niet in het centrum van de stad zou worden geplaatst en in dat opzicht het voorbeeld van Duitsland zou worden gevolgd. De verslaggevers menen dat de geschikteste plaats de omtrek van het park aan de Kortrijksepoort zou wezen.

Het nieuw museum voor schilderijen zou opgericht worden op de stadsgrond tussen de Van Hulthem-, Kanunnik- en Metdepenningenstraten. De kosten worden geraamd op 400 000 frank.

7 december 1897

Zondag zijn de *Vrienden van het Museum* in de zaal van de notarissen in vergadering samen geweest onder voorzitterschap van de heer Boddaert, schepen van schone kunsten.

De heer Hulin, professor bij de hogeschool, heeft de reden van bestaan en het doel van de nieuwe maatschappij uiteengezet. Het hoofddoel is ons museum, dat slechts weinig werken van onze oude meesters bezit, uit de staat van verlatenheid te trekken. Na een gedachtenwisseling waaraan de kanunnik Van den Gheyn, J. De Smet en L. Maeterlinck deelnamen werden de grondslagen aangenomen.

De heer Bruneel heeft voorgesteld een naamloze maatschappij te vormen die gans belangloos een waarborgfonds zou samenstellen als reservekapitaal. Het uitbatingskapitaal zou om te beginnen gevormd worden met de opbrengst van de uitgifte van toetredingsbons aan 10 frank, welke recht geven op een zeker getal bezoeken aan de tentoonstelling. Men zou aldus een som van 100 000 frank bijeenbrengen. De stad, de provincie en de staat zouden het overige doen.

17 december 1897

Het bestuur van de *Maatschappij der Vrienden van het Museum* is benoemd.

- voorzitter: de heer Ferd. Scribe;
- erevoorzitters: de gouverneur van de provincie en de burgemeester van Gent;
- ondervoorzitter: de heer Georges Hulin;
- onder-erevoorzitters: de heren Boddaert, schepen van schone kunsten en Vercruysse-Bracq, senator;
- secretaris: de heer J. De Smet;
- schatbewaarder: de heer Joz. Casier;
- commissarissen: de heren graaf Oswald de Kerchove de Denterghem, ridder Emiel de Neve de Roden, Alfred Baertsoen, Leon Nève, De Vigne, Em. Vermeulen, Maeterlinck en Joz. Soudan.

2 april 1898

De *Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde* heeft de volgende brief gezonden aan het schepencollege:

“Op voorstel van de heer Hulin hebben de leden van onze maatschappij zich op 8 maart in algemene vergadering verenigd. Zij treden eenparig het ontwerp bij van het gemeentebestuur om het nieuw schilderijmuseum in het park op te richten. De gekozen plaats beantwoordt ten volle aan alle voorwaarden welke men kan aanbevelen voor de oprichting van een dergelijk gesticht.

Vooreerst zal het brandvrij zijn, aangezien het lokaal afgezonderd zal staan. Ten

tweede zal het zich bevinden buiten de grote volkstoelopen. Ten derde zal de plaats droog zijn en is de lucht er zuiverder dan in andere delen van de stad. Uiteindelijk is er het onbegrensd gemak, het museum later te kunnen uitbreiden.”

23 november 1898

De heer burgemeester Braun had de heer Van Rysselberghe, bouwmeester van de stad, gelast een plan op te maken voor het nieuw *Museum van Schone Kunsten* in het park. Het plan is aan de leden van de afdeling beeldende kunsten van de *Kunst- en Letterkring* onderworpen, die de schikkingen eenparig hebben goedgekeurd.

Het gebouw zal samengesteld zijn uit een zeker getal opeenvolgende, gelijkvloerse zalen, die langs boven worden verlicht. Wanneer daaraan begonnen zal worden is nog niet bepaald.

15 december 1898

De heer Hulin kondigde in de gemeenteraad aan dat de eerste steen van het nieuw *Museum van Schone Kunsten* zal gelegd worden gedurende de kermis van 1899. Het zal worden gebouwd in het park van de citadel, waar men nu de instellingen van de *Provinciale Tentoonstelling* inricht.

De heren Martigny en De Muynck zouden liever het bestaande museum in de Sint-Margrietstraat willen zien vergroten.

De heer De Ceuleneer stelde voor de beslissing te verdagen en een commissie te benoemen die onderzoekt of het niet beter is een algemeen museum te bouwen, niet enkel voor schilderijen maar ook voor oude grafstenen, nijverheden en oudheden.

Zijn voorstel werd door de heren Casier en Braun bestreden en de commissie besloot met 6 stemmen tegen 3 en 2 onthoudingen het nieuw schilderijmuseum op te richten in het park, langs de kant van de hofbouwschool. Het zal een halve hectare grond beslaan en monumentaal zijn.

27 december 1898

In de stedelijke raad werd de kwestie van het nieuw *Museum van Schone Kunsten* besproken. De heer Ceuleneer verdedigde het oprichten van een algemeen museum voor schilderijen, nijverheids- en wetenschappelijke verzamelingen, enz., vooral omwille van besparing en praktisch nut. Men zou er ook de verzamelingen kunnen onderbrengen welke men in de hogeschool bewaart en daardoor een grotere toelage voor de bouwkosten kunnen bekomen van de regering.

Hij bestreed het besluit van het verslag volgens welk het nijverheidsmuseum moet geplaatst worden in de nabijheid van de nijverheidsschool. Overigens, dan zou het schilderijmuseum niet in het park maar naast de academie van schilderkunst moeten worden opgericht.

Hij denkt dat met het krediet van 200 000 frank een algemeen museum kan worden verwezenlijkt, op voorwaarde dat men er geen kunstgebouw wil van maken maar één uit baksteen en arduin, zoals er in andere plaatsen echte parels van bestaan.

Twee hectaren achtte hij voor het algemeen museum te groot. Het nieuwe *Instituut der Wetenschappen* beslaat maar anderhalve hectare en is zeker groot genoeg. Hij haalde nog enige oppervlakten aan van bestaande musea. Het *British Museum* onder andere beslaat slechts 1 ha 4 a en hier te Gent wil men alleen voor het schilderijmuseum 5000 m².

Hij achtte het verder onmogelijk een zo groot museum met enig kunstkarakter op te richten zonder verdiepingen. Hij stelde een algemeen museum voor, waarvan de plannen het onderwerp zouden uitmaken van een prijskamp. Men zou eerst het middendeel voltooiën dat bestemd is voor de schilderijen.

Te beginnen met de begroting van 1900 zou er jaarlijks een krediet van 14 000 frank moeten worden ingeschreven, waarvan 10 000 frank voor het inrichten van een museum van nijverheidskunsten, een werk van algemeen belang, dat dus zou kunnen aangenomen worden door de socialistische leden van de raad. Hij was er verder van overtuigd dat enkele stadsgenoten het zich tot plicht zullen rekenen om door schenkingen aan het museum de verzamelingen te verrijken, zoals de heer Carels het voor de beroepsschool heeft gedaan.

De heer Casier verdedigde de besluiten van zijn verslag. In Keulen, waar een zogezegd algemeen museum bestond, heeft men de noodzakelijkheid ingezien van afzonderlijke afdelingen in te richten en men bouwt thans op een verwijderde plaats een nijverheidsmuseum. Het cijfer van 5000 m² is opgegeven door de kunstenaars die in de zaak de belanghebbenden zijn. Zij hebben zelf het cijfer 3500 van de bouwmeester verhoogd.

De heer Boddaert verdedigde hardnekkig het schilderijmuseum zonder verdieping. In Engeland, waar men zeer praktisch is, verenigt men al de musea niet. Hij deed nog het brandgevaar gelden, waardoor in het geval van een algemeen museum al de kunstschaten van een stad ineens kunnen vernield worden.

Het verplaatsen van het museum zal ook toelaten het tekenonderwijs uit te breiden, want nu moeten er in de academie alle jaren vele leerlingen geweigerd worden bij gebrek aan plaats.

De heer burgemeester Braun zegde dat hij de gedachte niet kan bijtreden om voor de plannen van het nieuw museum een wedstrijd uit te schrijven. Het zal een zeer nederig gebouw zijn met slechts een kleine gevel. De heer Van Rysselberghe, bouwkundige van de stad, die overigens de eerste studiën deed,

heeft zeker de nodige bevoegdheid om een plan op te maken dat ieders goedkeuring zal wegdragen.

In die voorwaarden meent het schepencollege de som te kunnen verantwoorden die voor het nieuw museum voorzien is in het algemeen programma van de werken die moeten uitgevoerd worden met de gelden van de lening. Het bedrag werd met de raadsleden niet overlegd, omdat het niet de gewoonte is werken te bespreken waarvan de plans niet opgemaakt of de uitgaven niet geschat werden.

De heer Martigny bestreed het park als plaats voor het nieuw museum. Alles moet toch niet naar de Kortrijksepoort gaan? Hij wil het bestaande museum vergroten.

De heer Goossens was ook gekant tegen de toegewezen plaats. Als men er alles zal verenigd hebben zullen de vreemdelingen alleen het park gaan bezoeken en de andere neringdoenden van de stad zullen niets meer hebben.

Het besluit waarbij het museum in het park zal worden opgericht werd aangenomen met 28 stemmen tegen 2 en 2 onthoudingen.

28 juni 1899

Het voorontwerp van het nieuw *Museum van Schone Kunsten* bestaat uit een rotonde, omringd door lage zalen. Enkel de hoofdgevel is monumentaal, het overige moet verborgen worden door de planten en heesters van het park. Het plan van de stedelijke bouwmeester de heer Van Rysselberghe hangt in de *Provinciale Tentoonstelling*, in de afdeling van de stad Gent.

Het museum zal een oppervlakte beslaan van 5000 m², met een voorgevel die een lengte van 80 meter zal hebben. Voorbij de ingang is er een atrium, een erezaal en een grote zaal, gevolgd door een halve ronde, bezet door een gaanderij en een reeks kamertjes waarop men van de balkons aan het uiteinde een schoon uitzicht zal hebben. De inwendige verdeling door de opeenvolging van kamers is zeer gelukkig.

Met de ondergebouwen wordt het bestek geraamd op 552 000 frank, zonder de kelders 450 000 frank. Men rekent op een toelage van 100 000 frank vanwege de regering. De kelders zullen niet tot tentoonstellingsruimte dienen omdat zij geen licht genoeg kunnen ontvangen om er de plaasteren verzamelingen in te richten. Overigens kan men altijd zalen bijbouwen.

Behalve de uiteinden die van opzij worden verlicht zal het museum het licht van boven ontvangen. Deze wijze is gekopieerd van de zaal *Georges Petit* en één der zalen van het *Musée de Luxembourg* te Parijs. De gedachte van de halve ronde is afgeleid van het museum *Galliera* in dezelfde stad. De voorgevel is opgevat in de Griekse bouwtrant.

Al de leden hebben het plan bijgetreden, behalve de heer Martigny, die voor-

stander blijft van de vergroting van het huidig museum of het bouwen van een nieuw aan de Houtlei, op de plaats waar thans het *vrouwenzothuis* staat.

25 november 1899

De stedelijke technische dienst heeft gisteren de plans afgetekend waar het nieuw *Museum van Schilderkunst* zal worden opgericht, namelijk aan de overzijde van de normaalschool. De bestekken zijn voltooid en de werken zullen het aanstaande jaar beginnen. De gevel zal gelijklopend zijn met de Hofbouwlaan. Het wordt zonder verdiepingen opgetrokken, grotendeels in veelkleurige baksteen en omlijst met een plantsoen. De grond wordt voorlopig afgesloten met de planken die voortkomen van de omheining der gewezen *Provinciale Tentoonstelling* in het park.

6 december 1899

De inwoners van de Kortrijksepoort hebben een verzoekschrift gezonden aan de heer minister van financiën waarin zij vragen dat men de kazerne volgend jaar niet zou herbouwen op de Kattenberg waar de oude werd gesloopt, door reden van de ontuchthuizen en estaminets die zich daar in de omstreken zullen komen vestigen.

Ze stellen de bouw van het nieuw kunstmuseum voor op de plaats van de gesloopte kazerne en de nieuwe kazerne op te richten buiten de stad.

18 december 1899

De heer burgemeester heeft tijdens een onderhoud dat hij heeft gehad met de heer minister Paul de Smet de Naeyer vernomen, dat de regering besloten heeft de nieuwe kazerne niet elders op te richten dan op de Kattenberg en de plaats welke voor het nieuw kunstmuseum werd aangeduid volkomen goedkeurt.

6 januari 1900

De plaats voor het nieuw *Museum van Schone Kunsten* is 30 meter vooruit gebracht in de richting van de Heuvelpoort. Hierdoor zal men geen grote laan van het park moeten innemen. Voor de grondvesten worden 6500 m³ aarde uitgedolven.

7 februari 1900

Langs de Hofbouwlaan delft men naarstig voor de grondvesten van het nieuw kunstmuseum. De houten afsluiting zal door een rij jonge bomen omringd worden om het uitzicht daar wat op te vrolijken.

7 mei 1900

Het gouvernement heeft het gemeentebestuur bericht dat het in de kosten van het kunstmuseum zou tussenkomen voor een vaste som, bepaald op 140 000 frank.

Het plan van de stadsbouwmeester Van Rysselberghe, die er in gelukt is alle mogelijke wensen van de Gentse artiesten te verenigen, is aan de *Koninklijke Commissie der Gedenktekenen* overhandigd.

Niemand twijfelt er aan dat deze de nieuwigheden voor de inrichting van ons museum eenparig zal goedkeuren. Zeer waarschijnlijk zal men later de vernuftige schikking van de zalen en haar verlichting voor alle soortgelijke gebouwen aannemen.

De plans en lastenboeken werden in de stedelijke raad goedgekeurd met 35 stemmen tegen 1. Het bestek bedraagt 550 000 frank. Het gebouw moet tegen 1 juli 1901 voltooid zijn, de voltrekkingswerken een jaar later.

15 mei 1900

In de zitting van de stedelijke raad bestreed de heer De Ceuleneer de plans en de ligging van het nieuw museum. De heren Casier en Coppieters verdedigden de besluiten van het verslag.

De heer burgemeester - "Ik maak de lof van onze stedelijke bouwmeester de heer Van Rysselberghe, die een recht meesterlijk plan heeft afgeleverd. De heer De Ceuleneer vindt dat de lokalen te groot zijn maar wij zullen er in voorkomend geval de driejaarlijkse kunsttentoonstellingen kunnen inrichten."

18 juni 1900

De datum van de aanbesteding voor het nieuwe kunstmuseum was verschoven tot 14 juni. De witte steen uit de groeven van de *Grand Marteau* mocht vervangen worden door elke andere steen van gelijke kwaliteit, hardheid en tint. Het bestek beloopt 390 296 frank.

De heer Van Autryve, zoon, deed aanbiedingen met steen uit de groeve *Grand Marteau* voor 377 300 frank en uit de groeve *La Rochette* voor 368 200 frank.

22 augustus 1900

De aardewerken aan het nieuwe kunstmuseum zijn sedert enige tijd geëindigd. Men is begonnen aan het metselen van de grondvesten.

14 oktober 1900

Het *Museum van Schone Kunsten* in het park is in volle aanbouw. De voorge-

vel bestaat uit een zuilengang met kolommen welke men met enige treden bereikt. Deze schikking is zeer nederig, maar de schoonheid van de materialen en de rijkdom van de versieringen zullen er echter een groots karakter aan geven. De zuilenrij van 13,60 op 7,50 meter geeft toegang tot een vierkante voorzaal, die door middel van afsluitsels achthoekig kan worden gemaakt, een schikking welke verkozen wordt voor de versiering met grote kunstpanelen. De tentoonstellingszalen die elkander opvolgen zijn schoon en groot van afmeting. Enige mindere zalen zijn voorbehouden voor de kleine, oude schilderijen. Een halfronde zaal, omringd door een galerij, heeft een oppervlakte van 364 m². Het achterdeel van de gebouwen zal voorbehouden zijn aan de beeldhouwwerken.

Ons museum is in de laatste tijd verrijkt met enige grote gewrochten, zowel door aankopen in de driejaarlijkse tentoonstellingen als door de mildheid der maatschappij *De Vrienden van het Museum*.

De bouwmeester heeft een nieuwigheid ingevoerd voor de zaaluitgangen. De deuren zijn in de hoeken en één enkele opening geeft uit op vier verschillende zalen. Dit zal toelaten de schone werken in het midden van de panelen te hangen en tegelijk het toezicht te vergemakkelijken.

De achtergrond geeft uit op de Hofbouwlaan, wat een gemak zal betekenen voor het binnenbrengen van zware voorwerpen. Heestergewas en allerlei planten rond het gebouw zullen er een lachend uitzicht aan geven.

Het nieuw museum zal waarschijnlijk eind 1901 voltooid zijn en kunnen ingehuldigd worden bij de driejaarlijkse kunsttentoonstelling in 1902.

7 januari 1901

Op de stedelijke begroting zullen kredieten worden voorzien voor de inwendige versiering van het *Museum van Schone Kunsten*.

11 juni 1901

Het ruw bouwwerk voor het nieuw kunstmuseum vordert goed en eerstdaags worden de voltooiingswerken aanbesteed. Het bestek bedraagt 116 000 frank. Op de opmerking van een gemeenteraadslid dat het museum in de diepte zal liggen antwoordde de heer burgemeester dat men de grond zal ophogen en het park langs die kant zal veranderd worden om een ingang voor het gebouw aan te leggen.

De Gentse beeldhouwer Louis Van Biesbroeck, de schepper van *Prometheus*, *Excelsior* en zoveel andere merkwaardige werken, heeft de modellen voltooid die hij gemaakt heeft voor de versiering van het nieuw kunstmuseum.

De hoofdgevel van het gebouw bestaat uit een peristylum met vier Griekse kolommen waarboven vijf panelen zullen komen. Het middenpaneel verbeeldt

de bouwkunst, de zijpanelen vooraan de schilder- en de beeldhouwkunst, de andere zijpanelen het idealisme en het realisme, twee voornamen kunststrichtingen. Dit alles wordt voorgesteld door zinnebeeldige figuren, breed getekend in karaktervolle lijnen, geplaatst in een groot medaillon, dat aangeboden wordt door twee genieën, allerliefste kinderbeelden, die het geheel verklijven en verlevendigen.

De zinnebeelden, vrij van gezochtheid, zijn duidelijk sprekend en als opvatting hoogst gelukkig. De heer Van Biesbroeck heeft tegelijk eenvoudig en groots weten te zijn. Het is ware kunst!

10 juli 1901

De voltooiingswerken van het nieuw museum voor schilderijen werden gisteren op het stadhuis aanbesteed. De heer Van Autryve, zoon, is aannemer verklaard voor 105 627 frank.

19 november 1901

Weldra zal het kunstmuseum gans onder dak zijn. De binnenwerken worden gedurende de winter uitgevoerd. Het is de heer Lodewijk Van Biesbroeck die gelast is met de halfverheven beeldhouwwerken welke de buitenmuren zullen versieren.

Aan de heer Jan Delvin, die onlangs zowel in de tentoonstellingen in België als in Frankrijk, Engeland en Duitsland zoveel bijval bekam, is de taak opgedragen de schetsen te maken voor de panelen welke bestemd zijn om de brede banden te versieren die onder de dakgoot lopen.

In het park is men bezig de bomen en struiken rond het nieuw gebouw uit te doen. Het is te voorzien dat met de aanstaande zomer Gent een museum zal bezitten dat niet zal moeten onderdoen voor die van andere grote steden.

18 december 1901

Het schepencollege heeft de lijst vrijgegeven van de buitengewone uitgaven op de begroting voor 1902, te nemen van de lening van 1896. Daarop ondermeer:

- een tweede krediet van 223 000 frank voor het nieuw kunstmuseum;
- 10 000 frank voor de geschiktmaking der beplantingen rond het museum.

31 december 1901

Ten gevolge van het maken van een grote laan naar het nieuw kunstmuseum moet het gedenkteken van de gebroeders Van de Velde (* het *Moorken*) in het park worden verplaatst.

Het stedelijk bestuur heeft de verzekering gegeven dat dit met alle nodige zorg

zal gebeuren en de eigenaardige gedaante aan het voetstuk, bestaande uit grillig op elkander gelegde zware steenblokken, stipt zal behouden worden. Voor de afbraak zullen fotografieën worden genomen langs de verschillende zijden. Als de nieuwe lanen aangelegd zijn zal de heer Heins uitgenodigd worden om zelf de plaats aan te duiden waar hij verlangt het gedenkteken te zien stellen.

4 maart 1902

Men heeft rechtover het nieuw kunstmuseum de bronzen groep van Van Biesbroeck geplaatst die twee mannen voorstelt welke een grote mast planten. Sommige raadsleden menen dat de groep te laag staat. Anderen zouden hem liever op het rond punt in de Vlaanderenstraat opgericht zien worden.

17 maart 1902

Het gedenkteken van de gebroeders Van de Velde is thans boven de rots van de waterval in het park geplaatst.

29 maart 1902

In de zitting van de stedelijke raad gaf de heer Casier lezing van een brief welke hem door de beeldhouwer Van Biesbroeck uit Portici was toegezonden, waarin hij hevig protesteert tegen het plaatsen van zijn groep *De Mastplanters* in het park en niet op het rond punt in de Vlaanderenstraat.

De heer burgemeester antwoordde dat de groep daar maar voorlopig staat en de beeldhouwer over de vaste plaats en het voetstuk zal worden geraadpleegd. Men moet er echter rekening mee houden dat de regering voor 2000 frank wil tussenkomen, maar niet wil dat de groep wordt opgericht aan de Vlaanderenstraat. Volgens de heer bestuurder van schone kunsten past die plaats in het geheel niet.

5 april 1902

Dank zij het initiatief van *De Vrienden van het Museum* zal in het nieuw museum van het park een dubbel memoriaal worden opgericht aan de beeldhouwer De Vigne en de schilder De Winne.

Het herinneringsgedenkteken zal bestaan uit de medaillons van de beide kunstenaars, bekroond door het lieve beeld *L'Immortalité* van de heer De Vigne.

21 mei 1902

Men heeft in het park de verhevenheid waarop de beeldhouwde groep *De Mastplanters* van Van Biesbroeck stond, omtrent een meter verhoogd.

26 mei 1902

Zaterdag zijn onder toezicht van de heer Boddaert, schepen van schone kunsten, de heer Scribe, voorzitter van de *Vrienden van het Museum* en de heer Maeterlinck, bewaarder van het museum, de schilderijen geplaatst geworden die onlangs te Antwerpen voor ons museum werden aangekocht. Daaronder bevinden zich *Apollo en Marsyas* van Jordaens en een kleine dierenstudie van David Teniers.

1 juni 1902

De driejaarlijkse tentoonstelling van schilderijen en beeldhouwwerken zal in het nieuw museum worden gehouden. Vroeger kostte het huren van de Casino 3000 frank, welke de maatschappij van schone kunsten nu minder moet uitgeven, maar ook minder zal ontvangen van de stad. Deze heeft echter besloten de som te besteden tot het aankopen van werken die het nieuw museum zullen verrijken.

3 juni 1902

In de voorzaal van het nieuw museum zullen de borstbeelden worden geplaatst van de beeldhouwer De Vigne door Rodin en de schilder De Winne door De Vigne.

4 juni 1902

Het nieuw kunstmuseum in het park zal op 20 juli officieel door prins Albert worden ingehuldigd. De werken worden ijverig voortgezet. Langs binnen zijn verschillende zalen reeds geheel gereed en andere ver gevorderd. Langs buiten schijnen zij vooral wat de hoofdingang betreft, wat achter te zijn.

Dit is hieraan te wijten, dat de ondernemer Van Autryve in de groeven dikwijls de witte steen niet kon bekomen die door het lastenboek werd opgelegd en tot zijn eigen nadeel menigmaal verplicht was te staken.

Nu echter zijn de zwaarste stenen van meer dan 4000 kilogram opgehaald en geplaatst en van heden af zullen de beeldhouwers in groot getal aan het werk gaan om er de basreliëfs in te beitelen waarvan de schetsen het werk zijn van de heer Van Biesbroeck. De heer Van Autryve hoopt zonder verdere tegenspoed tijdig klaar te zijn.

Men zal voor de omstandigheid enige schilderijen en andere kunstvoorwerpen in de zalen plaatsen welke voortkomen uit het oud museum in de Sint-Margrietstraat.

Het is natuurlijk onmogelijk er alle kunstwerken in onder te brengen. Bovendien is dat een nutteloos werk, daar tegen half augustus de lokalen ter beschik-

king moeten staan voor de driejaarlijkse kunsttentoonstelling.

26 juni 1902

De stad wil ten titel van proef de twee beelden die de heer Hypoliet Leroy maakte voor de Verlorenbroodbrug, gewijzigd en in steen uitgevoerd benutten om het nieuw kunstmuseum te versieren.

2 juli 1902

Het bestuur van het nieuw museum had beslist de aquarellen, pastels en gravuurttekeningen ditmaal in de aanstaande driejaarlijkse tentoonstelling van schone kunsten niet toe te laten.

Na een onderzoek van de lokalen door een afvaardiging van de *Société Royale des Aquarellistes Belges* is besloten de werken alsnog te plaatsen, mits de inzenders zich vooraf verbinden geen vergoeding te vragen voor alle mogelijke schade, veroorzaakt door de vochtigheid van de nieuwe muren.

18 juli 1902

Naar aanleiding van het bezoek van prins Albert komt aan de Kortrijksestraat een zeer grote erepoort met honderden elektrische lampjes, verscholen tussen lover en bloemen.

Het nieuw kunstmuseum zal zeer ver gereed zijn. Alle zalen zijn voltooid en reeds prijken er enkele schilderijen en kunstwerken die uit het oud museum zijn overgeplaatst, waaronder gewrochten van Rubens, Jordaens, De Cock, Rosseels, enz.

De peristyle zal rijkelijk opgetooid worden met sieraden en draperieën, terwijl de beplantingsdienst zorgt voor het opknappen van het buitengedeelte. In de grote dreef die van de Kortrijksepoort naar het museum leidt zijn verschillende werklieden bezig met het plaatsen van masten met wimpels en vlaggen.

22 juli 1902

Een zeer talrijke menigte was in de dreven en op de glooiingen van het park samengestroomd voor het bezoek van prins Albert en prinses Elisabeth van België. Aan het nieuw museum werd de eredienst verricht door een batterij artillerie van de burgerwacht en een compagnie van het eerste linieregiment.

De prins en de prinses werden er begroet door de heer De Smet, voorzitter van de *Kunst- en Letterkring*. De heer Boddaert, schepen van schone kunsten, sprak een grote redevoering uit, waarop door de prins werd geantwoord.

Men bezocht daarna een viertal zalen die gereed waren en stapte dan weer in de rijtuigen om na een toer door het park naar de Zuidstatie terug te keren.

29 juli 1902

De heer burgemeester deelde in de zitting van de stedelijke raad mee dat de heer Gustaaf Carels aan het *Museum van Schone Kunsten* een schoon gewrocht van Jef Lambeaux ten geschenke heeft gegeven, getiteld *Dodelijk gekwetst*. Hij stelde voor aan de heer Carels namens de raad een bedanking te zenden en drukte de wens uit dat dit voorbeeld door andere personen zou worden gevolgd.

21 augustus 1902

De aanvaardingscommissie heeft voor de driejaarlijkse kunsttentoonstelling 800 schilderijen aangenomen en een groot getal pastels en aquarellen.

De ingang is langs de hoofdgevel van het nieuw museum, welke uitkomt op de grote laan rechtover *De Mastplanters* van Van Biesbroeck. De vreemdelingen moeten gelijk in welke statie zij aankomen, de tram tot aan de Heuvelpoort nemen. Daar zijn ze maar twee stappen van het museum.

De inrichters hebben het beste nut getrokken uit de gelukkige verdeling in grote en kleine zalen. In de grote zaal zullen de in het oog springende doeken zeer goed op hun plaats zijn. In de kleine zalen werden de kleinere pareltjes opgehangen, waar hun kunstwaarde eens te meer uitkomt.

In de rotonde welke uitgeeft op de Hofbouwlaan zijn de grote beeldhouwwerken verenigd. In een kleine zaal vindt men ook nog een verzameling kleine beeldjes.

De tentoonstelling wordt zondag 24 augustus om 11 uur officieel ingehuldigd. De deuren zullen echter om 10 uur reeds geopend zijn om alle gedrang te vermijden. De ingangsprijs is bepaald op 1 frank en van zondag 31 augustus af op 50 centiem.

25 augustus 1902

De officiële opening van de XXXVIII° tentoonstelling van schone kunsten had gisteren plaats. Toen de heer gouverneur de Kerchove d'Exaerde binnentrad met de heer minister Vanderbrugghen waren daar reeds vele overheden en voorname personen aanwezig.

Er werden geen redevoeringen uitgesproken. De heer minister begon dadelijk zijn bezoek, hierbij rondgeleid door de heer Scribe, terwijl de kunstschilder Delvin de gouverneur tot gids strekte.

De heer minister drukte herhaaldelijk zijn grote voldoening uit over de tentoonstelling en vooral over de goede verdeling en schikking van het nieuw museum.

26 augustus 1902

Eén der artiesten die misnoegd is over de plaats van zijn schilderij heeft per

deurwaarder geëist dat zijn werk beter zou geplaatst worden. Een andere heeft zijn naam van het schilderij geschrapt.

Een groep Antwerpse artiesten heeft geprotesteerd tegen de uitsluiting waarvan, naar zij beweren, velen onder hen het slachtoffer zijn.

9 september 1902

Zondagnamiddag werd de kunsttentoonstelling door 500 personen aan 50 centiemen bezocht, 's morgens waren er 159 bezoekers aan 1 frank. Maandag was de inkomprijs 10 centiemen en niet minder dan 4 159 bezoekers hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt!

De heer Alfons Surmont, te Antwerpen overleden, heeft bij testament vijf schilderijen uit zijn verzameling aan het Gents museum overgemaakt. Anderen deden giften, waaronder de heren Voituron, Wagener, Lippens, Burggraeve, Vander Stegen, Scribe, Maeterlinck, Hulin en Carels.

23 september 1902

Het schepencollege heeft naar aanleiding van de dood van koningin Maria-Hendrika voor het schone standbeeld van Hare Majesteit dat in het nieuw museum tentoongesteld is, een kroon doen neerleggen van natuurlijke bloemen, die zij zo lief had en haar herhaaldelijk een bezoek aan de stad Gent deden brengen.

7 oktober 1902

De tentoonstelling van schone kunsten in het nieuw museum in het park is zondag door ongeveer 1500 en maandag door 2572 personen bezocht geworden. Ze blijft nog open tot 2 november aanstaande.

De commissie heeft besloten alle zondagen van 11 tot 1 uur concerten in te richten, gegeven door de uitmuntende harmonie *Nijverheid en Wetenschappen*.

25 oktober 1902

De zalen van het kunstmuseum zijn sinds zondag verwarmd. De trekking van de tombola geschiedt maandag 3 november om 10 uur.

Het stedelijk bestuur heeft de lijst van zijn aankopen voor het museum gesloten. Het bedrag door bijzonderen overtreft reeds dat der voorgaande tentoonstellingen.

5 november 1902

Het bestuur van de *Koninklijke Maatschappij van Schone Kunsten* zegt dat de

financiële uitslagen van de tentoonstelling uitmuntend zijn, vooral als men de algemene toestand in acht neemt en nagaat hoe weinig geld er tegenwoordig aan het verkopen van prachtartikelen wordt besteed. Men schat het getal verkochte werken op honderd.

Naar het schijnt hebben de aquarellen nogal veel geleden door de vochtigheid van de nieuwe muren. Zo was de *Piëta* van Smits, dat door het stedelijk museum is aangekocht, gedeeltelijk beschimmeld. De bewaarder heeft dadelijk al de nodige maatregelen genomen.

2 december 1902

In overeenkomst met de kunstenaar Van Biesbroeck zal het voetstuk van De Mastplanters voor het nieuw kunstmuseum worden veranderd. Er is ook sprake van *De Zwaardvechter* van Louis Mast onder de peristyle van het museum te plaatsen.

Erik DE KEUKELEIRE

Fragmenten uit “De Gentse citadel en het Citadelpark, deel 1 (1819-1907)”, 340 blz., oktober 2004, uitgave in eigen beheer.

HERDENKINGSDAGEN IN 2005

Wat gebeurde er

25 jaar geleden

29 Juni 1980: Dood van Pierre Kluyskens.

12 Juli 1980: Dood van Pastoor Joris Vandembroucke.

8 November 1980: De 3e Draak wordt op het Belfort gehesen bij middel van een heliëopter.

50 jaar geleden

30 April 1955: Dood van Dom Karel Van der Cruyssen.

5 Juli 1955: Dood van Gustave Magnel.

16 Juli 1955: Officiële opening van het Maaltepark.

24 Augustus 1955: Inhuldiging van de Watersportbaan.

2 September 1955: Dood van Mgr. Gabriël Van den Gheyn.

31 December 1955: Dood van de Roste Wasser.

75 jaar geleden

7 Januari 1930: Dood van Schepen Maurice (Cootje) De Weerdt.

21 Oktober 1930: Opening van de Vlaamse Universiteit.

100 jaar geleden

2 Maart 1905: Inhuldiging van de Raadskelder.

13 Maart 1905: Geboorte van Herman Verbaere.

27 April 1905: Geboorte van Gontran Van Severen.

18 Juni 1905: Inhuldiging van het Instituut Rommelaere door Leopold II.

19 Oktober 1905: Onthulling van de gedenkplaat aan August Van Lokeren in de St-Baafsabdij.

28 December 1905: Stichting van de “Société Anonyme pour l’Etude d’une Exposition Universelle et Internationale à Gand”.

125 jaar geleden

13 Mei 1880: Dood van Lieven De Winne.

13 Juni 1880: Eerste steenlegging van de St-Machariuskerk.

8 November 1880: De eerste telefoonlijn in Gent.

150 jaar geleden

16 Maart 1855: Charles Nolet ontvangt een gedenkpenning van de Stad.

20 Maart 1855: Henri Vieuxtemps geeft een concert in de Casino.

24 Mei 1855: Eerste steenlegging van de St-Barbarakerk.

13 Augustus 1855: Inhuldiging van de Nieuwbrug.

23 November 1855: Stichting van “De Zonder Naam niet zonder Hart”.

175 jaar geleden

1 Oktober 1830: De Belgische driekleur wordt gehesen op het Belfort.

16 Oktober 1930: Geboorte van Ferdinand Van der Haeghen.

17 Oktober 1830: Capitulatie van de troepen die de Citadel bezetten.

15 December 1830: Nieuwe verkiezingen: Van Crombrugge behaalt 858 van de 987 uitgebrachte stemmen.

200 jaar geleden

18 Januari 1805: Geboorte van Edmond De Busscher.

30 Januari 1805: Lieven Bauwens opent een fabriek in Drogen.

4 Juni 1805: Opening van de Stadsbibliotheek in de Baudeloo-abdij.

22 September 1805: Geboorte van Constant Philippe Serrure.

250 jaar geleden

14 Juni 1755: De Kraankinderen ontvangen een bouwvergunning voor hun Gildehuis op de Kraanlei.

30 Juli 1755: Geboorte van Pierre Joseph Tiberghien.

300 jaar geleden

2 Mei 1705: Blikseminslagen veroorzaken brand in de torens van het Belfort, de St-Niklaaskerk en Ekkergermerkerk.

400 jaar geleden

29 November 1605: Ordonnantie krachtens dewelke alle schepenen en gemeentelijke bedienden lid moeten worden van een der 3 wapengilden.

500 jaar geleden

15 September 1505: Geboorte van Maria van Hongarije.

600 jaar geleden

16 Maart 1405: Dood van Margareta van Male.

21 April 1405: Inhuldiging te Gent van Jan zonder Vrees als Graaf van Vlaanderen.

700 jaar geleden

3 Maart 1305: Dood van Gwijde van Dampierre.

800 jaar geleden

14 April 1205: Boudewijn IX van Constantinopel wordt gevangengenomen en ter doodgebracht.

HET GRAFMONUMENT VAN ISABELLA VAN OOSTENRIJK TE GENT

Dit artikel verscheen in 1933 in het tijdschrift "Kunst" dat uitgegeven werd door André Vyncke.

Toen Christiern II, koning van Denemarken (gekroond in 1513) zijne afgezanten naar de Nederlanden zond, op nieuwjaarsdag 1514, om aldaar een gemalin voor hem te zoeken, volgens den raad van Siegbritte Willems, moeder zijner minnares Duiveken, -beiden afkomstig van Amsterdam,- verkregen ze echter niet de hand van Keizer Maximilliaans oudste dochter, welke met den koning van Portugal zou verloofd worden, maar vergenoegden zich met de jongste prinses Isabella (J. Fr. Willems, Belgisch Museum 1838 blz. 196), welke in het Prinsenhof te Gent geboren was op 18 Juli 1501.

Het huwelijk greep plaats te Brussel, den zondag na Sinxen 1514, met Magnus Gioë als maat, procuratiehouder van den koning, en de jonge bruid werd met haar gevolg pas op 16 Juli 1515 ingescheept op de Deensche vloot, welke haar was komen afhalen in de haven van Terveeren.

Reeds bij de aankomst te Elseneur, leerde de jonge koningin de betrekkingen kennen van haar echtgenoot met Duiveken, hetgeen echter niet belette, dat het huwelijk formeel ingezegend werd op 9 Oogst van hetzelfde jaar.

Zelfs ontstond een dikke vriendschap tusschen Isabella, Duiveken en haar moeder Siegbritte, wier invloed aan het hof hierdoor nog versterkt werd. Inderdaad zien we, dat deze geslepen Amsterdamsche volkswrouw, niet alleen de opvoeding verzorgt van het eerste kind, prins Jan, maar het land bestuurt gedurende de afwezigheid van den vorst en de hooge hand erop behoudt, zelfs wanneer hij te Kopenhagen verblijft, alhoewel Duiveken, door haar moeders vijanden vergiftigd geworden was in 1517.

Het oplopend karakter en het drastisch ingrijpen van den koning, zijne sympathie voor de hervorming, alsook het optreden van Siegbritte, brengen echter eene revolutie teweeg, zoodat, wanneer het leger der opstandelingen aanrukt, de gansche koninklijke familie met haar gevolg vluchten moet en ingescheept op 14 April 1523, terwijl de pseudo-schoonmoeder in eene ton aan boord gesmokkeld wordt.

Na aangelegd te hebben in Zeeland op 1 Mei, is de vloot acht dagen later te Mechelen, waar de bezoekers gastvrij ontvangen worden door Margaretha van Oostenrijk, welke later voor de opvoeding der kinderen zal zorgen (Jan, Dorothea, Christina). De koninklijke familie vestigt zich te Lier, in het huis heden nog bekend onder den naam "Hof van Denemarken", waar ze twee jaar verblijft.

Het moeilijk karakter van den koning veroorzaakt aldaar weldra verwikkelin-

gen, zoodat Isabella zich wendt tot de abten van Sint-Pieters, in hare geboortestad, welke haar het slot van Zwijnaarde in bruikleen afstaan in 1525.

Het gestel der koningin was blijkbaar ondermijnd door opeenvolgende en te vroegtijdige moederschappen, want ze begint te kwijnen en sterft op 19 Januari 1526 (1). “*Vrouwe Isabeele daer staerf ende overleet den XIX in Lauwe te Swynaerde, op mijns heeren Prelaets casteel ende was begraven 't Sinte Pieters in den cloostere in den choor voor den hooghen autae*” (*Memorieboek der Stad Gent 11.66*).

Christiern II, zooals blijkt uit verschillende contracten en documenten (zie verder) geeft kort daarop aan *Gossart van Mabuse* opdracht de “patronen” te leveren van tomba en grafscript der Koningin.

Het is niet uitgemaakt, waar de koning den schilder had leeren kennen. Als de koninklijke familie zich in de Nederlanden vestigt in 1523 komt ze in betrekking met Adolf van Burgondië, heer van Beveren, neef van Philips van Burgondië, welke in 1515 Isabella naar Denemarken begeleidde en Mabuse's weldoener was. (E. Weisz. Jan v. Gossaert gen. Mabuse. bl. 110). Het is ook best mogelijk, dat de koning den schilder ontmoette aan het Hof te Mechelen. Hoe het ook zij, bevond zich het portret van 's koning dwerg, door Mabuse, in de verzameling van Margaretha reeds in 1524, hetgeen bewijst dat zij elkaar kenden voor den dood van de koningin. (Henny Glarbo-Dronning Elisabeths Gravmøle i Gent -Kunstmuseets Aarsschrift 1926-28 blz. 96).

Het grafmonument bestond uit drie deelen:

1. *de graftombe* opgericht vóór het hoogaltaar; 2. *het grafscript* of epitaphie, aangebracht in het koor aan de rechterzijde. 3. *Een blazoen*, voorstellende twee engelen, welke de wapenen der koningin dragen.

1. De Graftombe. Zij bestond uit een sarcophaag in donker gekleurd marmer, rustend op een zwart marmeren tafel. Vier voluten dragen eene tweede tafel in bleek marmer, waarboven een zwarte plaat, allen afgewerkt met moulures, waarop het ligbeeld der koningin, uit albast gekapt. Zij draagt de kroon op het hoofd, dat op een kussen ligt en is gehuld in den koningsmantel, hare voeten rusten tegen een schoothondje; hare biddende handen zijn hoog opgeheven.

Het monument is zeer zuiver van lijnen, slechts de voluten zijn onder invloed van den barokstijl; het geheel doet zeer voornaam aan en is waarschijnlijk eenig in zijn soort. *Mabuse*, welke, zooals blijken zal, alleen verantwoordelijk is tegenover den koning, geeft het werk aan Jan de Smijtere, welke het doet beginnen door Mathieu De Smet, zooals de volgende schuldbekentenis bewijst: (*Jaerregister 1527-28 fo. 125*). “*Jan de Smytere, beeldsnijdere, konde lydde ende verclaersde wel ende deugdelic tachter ende sculdich synde Mattheus de Smet, de somme van II lb. III s. III d. goeder scult ende onvergouden ter causen van aerbeyte ter causen van den tommen van den coninghinne van Denemaerche, welke voorn. somme hy Jan belooft te betalene hem Mateeus nu*

te Paessche eerstcommende XVe XXVIII, X s gr ende tsourplus te dinghen de XXXIII s III d. te Sinxene in tselve jaer daernaer volghende.

Dies belooft hy Matheus tselve syn weerc te beteren volghens den pateron van Jan Mabuse welke voorn. somme hij Jan versekert up hem ende up al tsyne, present ende toecomende.

Actum den V en in Maerte XVe XXVII”.

Ongetwijfeld was Matheus De Smet een beeldhouwer van tweede gehalte, welke slechts het “gros ouvraige” leverde, vermits De Smytere zijn werk moet afmaken (te beteren) volgens de tekening van Mabuse. Er is echter weinig over *De Smytere* bekend: hij was vrijmeester sedert 13 Juli 1509, dus geboren rond 1485, en leverde in 1524 een relief voorstellende de Maagd van Gent omgeven van hare attributen (Oudheidkundig Museum Gent), welke dienen moest voor de Keizerpoorte te Gent. (Smytere-Biogr. Nat. P. Bergmans). Hij was echter ook geen beeldhouwer van laag gehalte, vermits hij zelf de patronen zijner werken leveren kan, zooals blijkt uit de volgende rekening: “1520-21. Betaelt Jan De Smytere, beeldesmidere, ter causen van twee patroenen by hem huut laste scepenen ghemaect omme tmaken van der weercke van de Keiserpoorte IIII g. ll gr.” (E. De Busscher. Recherches sur les Peintres et sculpteurs à Gand au XVIe, XVIIe et XVIIIe siècles blz. 90). Het grafmonument is af in Juni 1528, vermits Hans Mikkelsen op 17 Juni 1528 aan den koning laat weten: “Item ieg giffuer eders nade oc tilkenne at then verckmester uti Gent som betiinget haffde myn frues nades graff” (R. A. mUnchenersaml. Papir nr 55 en 56 1528. Henny Glarbo-Dronning Elisabeths etc. blz. 76)

Reeds op 25 Maart 1528 had abt Geraard zijne bewondering uitgedrukt voor het monument als hij aan den koning schrijft: “*de tanti operis magnifica constructione*” (R. A. Muncheners 27/1528).

Alles was door *De Smytere* zelf voleindigd, vermits we een kwijtschrift bezitten van 13 Juni 1528. R.A. Munch. Papir Nr 27/1528 Henry Glarbo enz. blz. 75) waarin bevestigd wordt dat Jan de Smytere zijn tegoed gekregen heeft en het werk af is sedert 1 Juni 1528.

Het is dus bij vergissing dat het *monument* toegeschreven werd aan J. D’Heere (Biogr. Nat. Dheere J.), de oude, welke op eigen verantwoordelijkheid alleen aan het *grafschrift* werkte, en wier naam slechts genoemd wordt betreffende de epitaphie. Het onderscheid tusschen “tommen” en “epitaphie” is echter te belangrijk opdat we het hier zonder verder commentaar mogen laten voorbijgaan.

We hebben slechts ééne *oorspronkelijke* voorstelling bewaard van het monument, en namelijk de gravure in het werk van V. Vaernewyck en A. Van Salenson (1561-1564)- Gent: *De Waarachtige Historie van Carolus de Vijfte*. blz. 376. Ongelukkiglijk zijn de oorspronkelijke waterverfschilderijen van *Van Wynendaele* (1560), welke graf en grafschrift voorstelden, verdwenen. De twee

kopieën: één te Gent in het Atlas Goetghebeur (Bibl. Univ. Gent, fig. 2) en één in het Koninkl. Archief te Kopenhagen zijn gelijkaardig: het Deensch exemplaar echter draagt enkele opschriften naar Van Wynendaele, welke niets nieuws aanbrenge.

2. Het Grabschrift. Bij vergissing werd dikwijls verondersteld, en namelijk door J. F. Willems en Henny Glarbo, dat het grabschrift zich *boven* de tombe bevond, en deze laatste dus *tegen een muur* geplaatst was. Het is voldoende te wijzen op het tweede paar voluten alsook op boven geciteerd document (*voor den hoogen altaar*) om overtuigd te zijn, dat het graf zelve gansch vrij in het midden van het koor stond (zegt overigens V. Wynendaele niet op de teekening met “Blasoen” “*op de vier hoeken daar hingen haar quartieren*”) terwijl het grabschrift aangebracht was *op een der pijlers* aan den rechter kant, zooals het overigens dikwijls gebeurt, voor tomben der 16e eeuw.

Zoo zegt V. Vaernewyck (Van de Beroerde tijden enz. II. 129). *Ooc ter rechter handt in der choor (als men van voren daerinne comt te rekenen)... die schoone connincklecke epitaphie van die coninginne van Denemarken zuster van den keyser Carolus de Ve*” Het bestond hoofdzakelijk uit een koperen plaat, waarin het latijnsch grabschrift, samengesteld door *Cornelius Scepperius*, heer van Eecke (Henny Glarbo, blz. 73), geteekend door *Mabuse* en uitgeslagen werd door *Willem Dedelinc* zooals blijkt uit het volgende contract:

“Wel es te wetene dat Willem Dedelinc, platen makere heeft aanghenomen een metale plate ofte taverneel te maken ende te leveren daer inne ghescreven sal staen depitafie van der coninghinne van Denemarque rustende binnen der kercken van sinte Pieters neffens Ghendt naer tbewijsen van der gheschrifte des selbfs epitafie, dat hem delinieren sal Jaunin de Maulbeuge schildere in sulker manieren, dat alle de letteren zullen zijn verheven ende den grondt uitgheslegghen, ende zwart ghemaect worden. De welke metalen plate ofte taverneel sal zijn van goeden lettoene... Ende ditte omme de sommen van zeventien ponden groete vlm te betalene deen heelft thulpevaert der stoffe ghereedt ende dander heelft als dweerc vollvoert ende volmaect sal zijn.” (Diplomatorium Norvegicum XIV. 519-1526 - 9/2 - verbeterd volgens de aanteekeningen van Henny Glarbo, blz. 74). Deze plaat was gevat in eene wit marmere lijst, welke rustte op een trap-vormig voetstuk gesteund door een gebaarden saterkop en twee liggende putti, een horen des overvloeds dragende. Een uitspringend gedeelte van het voetstuk, steunende op een acanthe plant, draagt langs weerszijden een diamant, waarboven twee saterpooten, op acanthen uitlopende, eene gehistorieerde kolom, steunen, met acanthe-kapiteel. De kroonlijst bestaat uit eene eiertand- en acanthe lijst, waarboven zes putti de wapenen van Isabella dragen en in het midden, het wapen van Oostenrijk, met dubbel koppigen arend, gulden vlies en keizerskroon, alles in wit marmer.

Deze omgeving of “antiraige” was, evenals de tafel, door *Mabuse* geteekend, en moest uitgevoerd worden door Jan de Smytere, welke echter reeds ziekelijk schijnt te zijn, vermits uitdrukkelijk vermeld wordt in het volgende contract, dat zijn helper of “cnape” het voleindigen zal, indien de meester mocht overlijden.

“Wel es te wetene dat Jan de Smytere... heeft ghenomen te leveren ende te makene binnen der kercken van Sente Pieters neffens Ghendt een werck van antiraigen dwelke zal gaen rondomme den epitafle van der coninghinne van Dennemercken welke daer ghestelt zal werden teeuwighe ghedenkenesse in een motalen platen die in die antiraige ghesloten ende ghemetst zal zijn. Ende dit zelve werck van antiraigen zal zijn van der alderbesten ende soonsten albaestersteen dat men ghecrighen mach zonder scheuren aderen ofte onghelycke coleuren ende dat zelve werck van antiraigen zal hij weercken ende opbrighen al naer den patroon ende exemplaire, die hem dairaf gheven zal Jaunin de Maubeuge schildere. Welc voorz weerck hij ghehauwen werdt te leveren binnen zes of zeven maenden ten laetsten; indien ghefaulten van stoffe of van weercke inne bevonden worde, dat zal hij beteren ten zegghene van lieden van verstande, ende moet al dit zelve weercke metsen, weercken ende uitstellen zoals hij dzeraf eere wil hebben. Dit omme de somme van zes hondert gulden VL. groetslick te betalen deen helft dats drie hondert gulden zo wanneer hij tzelve weerck ghelevert ende ghestelt zal hebben: ende indien dat zo ghebeurde dat de zelve Jan de Smytere overlede eer dweerck volmaect was, zo zal Jan mijn Heere, cnape van den vorz Jan de Smytere dat zelve weerck ghetrauwelic volvoeren ende volmaken...” (verbeterd naar Henny Glarbo, blz. 74).

De Smytere echter, welke met de grootste moeite betaald geworden was voor het graf der koningin, vermits hij verschillende malen om geld had moeten vragen aan den secretaris van den koning: (Dipl. Norv. VIII. 553.1526 1/7) en zijn helper De Smet slechts had kunnen betalen op Sinxen 1528, haastte zich niet met het werk.

Inderdaad schrijft Hans Mikkelsen aan den koning op 10 Oogst 1526 om de beloofde 300 gulden te verkrijgen (Dipl. Norv. X 519), en in September komt de koning zelve naar Gent, waarop de Smytere hem belooft kort daarop met het werk aan te vangen (R. A. Munchenersaml. Papir 65/1526). Dit vlotte echter niet, vermits in den brief van Hans Mikkelsen van 17 Juni 1528 (R. A. Munchener Saml. Papir. 213-1528. Dipl. Norv. X J 492), waarin hij meldt dat het graf nu afgewerkt is, ook gevraagd wordt naar betaling van het koper voor het grafschrift.

Ondertusschen sterft *Jan De Smytere* en neemt *Jan D’Heere* het werk over, zooals voorzien in het contract, het bewijs hiervan vinden we in de rekeningen op 6 Oogst door den Abt van St. Pieters aan den koning gestuurd. (R. A. Munchenersaml. Papir 112-1528) en waarin voorkomen een post van 6 fl. uit-

betaald "relictæ Johannes Smyteris" en een van 94 fl. aan "Jan mijn Heere". Overigens wordt een akte aangehaald door V. Vanderhaeghen (Jan Dheere Biogr. Nat.) waarin op 27 Oogst 1528 sprake is van *Weduwe De Smytere-Roels*. En wanneer op 20 Oogst 1528 koning Christiern den bekenden brief schrijft (J. Fr. Willems Isabella v. Oostenrijk. Belgisch Museum 1838, blz. 233) waarin hij zich beklagt omdat het werk niet vooruitgaat en vraagt den beeldhouwer te dagvaarden met Mabuse, die het moet keuren, maar die in Zeeland is, dan antwoordt de abt op 25 Oogst, dat hij een bode naar Middelburg heeft gezonden en dat "Hanshuin" d. i. Hansken, bereid is het monument te laten bezichtigen (R. A. Münchenersaml. Papir 114/1528).

Jan Dheere de Oude (+ 1578) gezegd meester Hans, was dus leerjongen geweest bij de Smytere en had diens zuster, *Anna de Smytere* ten huwelijk gekregen. Zijne zonen waren Jan Dheere, de Jonge en Lucas de Heere (1534-84) schilder. Hij woont in de Cyprèsstraat. Benevens het grafschrift van Isabella, maakte hij in St. Pieterskerk een altaar tafel op het hoogaltaar, achter 't koor een heilig graf, stallen in het koor en de tomba en grafschrift van Luc Munich, gemijterde proost ("*Item noch een tafele op den hooghen altaer ende achter zelve altaer een graf ons Heeren met een altaer tafel van Sinte Andries, altesamen ghemaect by meester Jan de Heere een vermaert sculptor en architector*").

V. Vaernewyck. *Historie van Belgis*. Vierde Boek Cap. XLVIII).

In de St. Janskerk te Gent, voerde hij het praalgraf uit van *Jan van Baufremez* (overeenkomst van 20 April 1566) en van zijne vrouw Anna van Morslede (akt van 13 November 1566). E. De Busscher. *Biogr. Nat.*), terwijl vermeld wordt, dat hij voor St. Michielskerk twee altaartafels leverde. Van deze werken blijkt echter niets overgebleven te zijn.

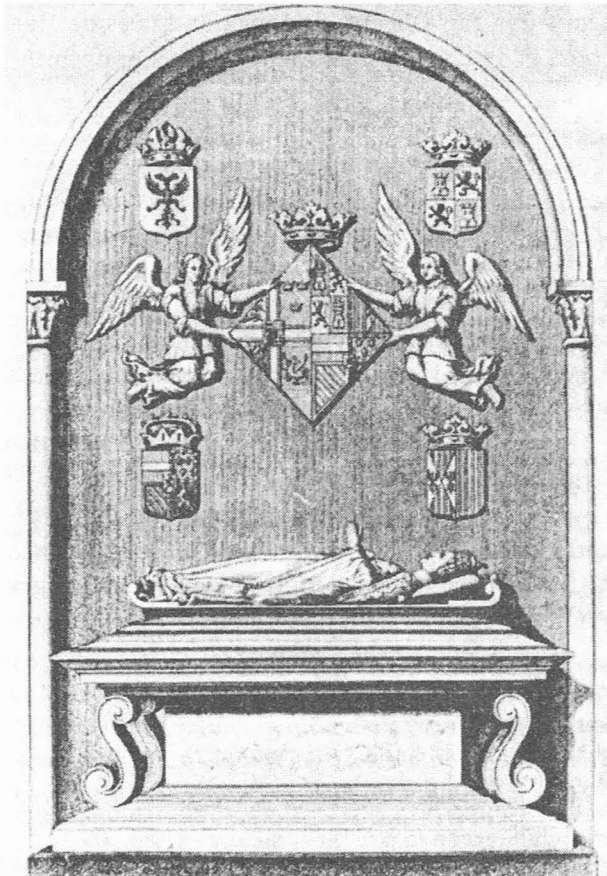
Het grafschrift is echter nog niet gereed in het begin van 1529, vermits een brief van 10 Februari door Joos van Overbeke en gericht aan den sekretaris van den koning, Gotskalk, vast stelt dat Christiern II de plaats heeft aangewezen (waarschijnlijk bij een bezoek aan de kerk met Mabuse) waar het hangen zal en nu het werk zal ingemetst worden. "*ende sal men ter naeste weke oft emmers binnen X of XII daghen ten laetsten beghinnen breken ende plaetse maken omme tselve werck end epithaphium te beghinnen stellen ende dat ter plaetse daer tghescrijfte ende epithaphium already ghehanghen heeft ende op die Ressenche zijde also mijn alder ghenadickste here ooc dat gheconsentert heeft.*" (R. A. Münchenersaml. Papir 232-1528).

We leeren ook hieruit dat een voorloopig, waarschijnlijk geschilderd grafschrift, op de aangewezen plaats had opgehangen, hetgeen een bizonder licht werpt op het elders beschreven schilderij (uit de St. Laurens kapel) (Ann. Kon. Ver. voor Gesch. en Oudheidkunde, Gent 1931). Inderdaad zien we, dat, zelfs als een grafschrift in steen en koper wordt uitgevoerd, een schilderij voorloopig aan den afgestorvene herinnert.

3. Het blasoen. Zekere archeologen, waaronder J. Fr. Willems (Belgisch museum 1834, blz. 234) hebben het grafmonument laten voorstellen, niet alleen aanleunende tegen den koormuur (zooals Henny Glarbo), maar bekroond door twee vliegende engelen, welke de wapenen der koningin dragen, alles in half verheven beeldhouwwerk.

De oorsprong van deze vergissing is een teekening van V. Wynendaele, nu verloren, maar waarvan het Atlas Goetghebeur een getrouwe schets heeft bewaard, welke werkelijk boven de tombe een ruitvormig raam voorstelt, waarop deze vliegende engelen voorkomen.

Echter werd geene rekening gehouden met het feit dat het graf, bedekt met een laken of "pelt" zooals op bepaalde heiligdagen gebeurde (volgens het opschrift),

Mausoleum van Isabella in de Sint-Pieterskerk. Reconstructie door P.J. Goetghebuer, naar een gravure in het werk van Marcus van Vaernewijck, **Waerachtige geschiedenis van allen gheloofwaardighe saken vanden Keizer Carolus V** (Gent 1564). Het graf werd in 1578 vernield door de Gentse calvinisten, en pas in 1652 vervangen door de veel soberder tombe die zich nu nog in de Sint-Pieterskerk bevindt.

gezien is langs het voeteinde en het raam dus hangt in een plan, rechtstandig op de groote as der tomba. De nota zegt bovendien "*Boven de selve tombe hing een Blasoen, met twee engelen, de wapens houdende*".

Het woord "blasoen" wijst duidelijk op een schilderij, welke *gehangen* is, boven het monument en slechts een groot schild is, in den aard van deze ruitvormige borden, welke in het koor van b.v. St. Baafs in groot getal zijn opgehangen.

Het monument en grafschrift werden in 1578 door de beeldenstormers verwoest en het gebeente der koningin, alsook dat van haar zoon Jan, gestorven in 1532 en in de sarcophaag bijgezet, verspreid.

Bij het opruimen der bouwvallen van de abdijkerk werden in 1600, op 19 Mei, de beenderen terug verzameld en geplaatst in de sarcophaag in het koor. De koperen plaat, welke ontsnapt had aan de verwoesting werd erboven geplaatst. (Mallingié, *Livre des Jours*, blz. 69) door abt *Cornelius Colomba Vranckx*, geholpen door pater *Victor Jours*.

Toen in 1652 het schip der nieuwe abdijkerk (nu Onze Lieve Vrouw te St. Pieters) volledig gebouwd is, worden de overblijfselen gebracht naar de heden nog bestaande eenvoudige tomba in rood marmer in de rechter zijbeuk, door Antonius Engrand (priester), en Armandus Hovelynck, prior (Mallingué, blz. 69 en volgende).

In 1796 werd het graf, ditmaal door de Sans Culotten, opnieuw geschonden en de koperen plaat diende tot het vervaardigen van instrumenten voor natuurkundige opzoekingen.

Een oud-monnik van de afgeschafte St. Pietersabdij, Emile Mallingué, die inmiddels pastoor geworden was der vroegere abdijkerk, nu parochiale kerk, verzamelde de overblijfselen in 1814 en plaatste ze terug in het grafmonument. (Zie "*Livre des Jours*" laatste blz.)

Op aandringen van den Deenschen financier C. F. Tietgen, en na onderhandelingen tusschen de Deensche regeering en het stadsbestuur van Gent, werden de overgebleven beenderen naar Denemarken gestuurd, tezamen met een kopie der teekeningen van Van Wynendaele, ten einde het heroprichten van het oorspronkelijk monument mogelijk te maken. (V. Vanderhaeghen. *Exhumation des cendres d'Isabella d'Autriche*. Mess. Sc. H. 1886). De teraardebestelling greep plaats op 10 October 1883 te Odense in de *St. Knuds* kerk, nevens het graf van den koning. Een eenvoudige steen met het opschrift "*Elisabeth-Danmarks, Sveriges Norges-Vendes oc Gotes - Drotning*" bedekt nu het graf, daar het monument te kostelijk bleek voor de bestaande geldmiddelen.

Dr. M. DERUELLE

NOOT

(1) Zie in Van Lokeren: "*Chartes et Documents de l'Abbaye de St. Pierre*" het proces verbaal van de teraardebestelling der koningin, de orde van den stoet en het grafschrift.

GENTSE MEMORIEDAGEN: 14-15-16 JULI

14 Juli 1302

Guillaume de Juliers, Gui de Namur en Pieter De Coninck doen hun intrede in Gent.

Zij worden enthousiast verwelkomd, heel de week wordt er feestgevierd.

14 Juli 1576

Enkele maanden voor de ondertekening van de Pacificatie van Gent worden de laatste 2 herdopers berecht door het vuur.

14 Juli 1745

Het Oostenrijkse garnizoen dat zich na de inname van Gent door de legers van Lodewijk XV in het Spanjaardskasteel verschanst had, geeft zich over.

14 Juli 1803

Napoleon in Gent met Joséphine.

Zie ook "Ghendtsche Tydinghen" 2001 - N° 6 - p. 393

14 Juli 1853

Stichting van de "Cercle Equestre".

De oefeningen en de feestelijkheden gingen door in de Manège Visser in de Bagattenstraat 11. Er waren voornamelijk dressuurwedstrijden. Op het einde van de 19e eeuw vergaderden de leden in de Lammerstraat 13.

Het was deze "Ruitersmaatschappij" die in December 1924 zijn medewerking verleende bij de heropening van de "Nieuwe Circ."

14 Juli 1869

Triomfantelijk onthaal van de "Melomanen" nadat zij op 12 Juli in Douai de Eerste Prijs gewonnen hadden in een internationale wedstrijd.

Zij werden aan de Zuidstatie opgewacht door al de maatschappijen van de Stad. Een reuzestoet die niet minder dan 12 muziekkorpsen bevatte begeleidde hen onder een bloemenregen naar het Stadhuis. Daar werden zij ontvangen door de Burgemeester aan het hoofd van het Schepencollege.

Vandaar vertrok men naar hun lokaal in het Hotel Van den Meersche. Na een overweldigende ovatie voor de Directeur Edouard Nevejans volgden talrijke toespraken, ondermeer van De Maere-Limnander in naam van de "Société

Royale des Choeurs”, van Schepens in naam van de “Maatschappij ter bevordering van Nijverheid en Wetenschappen”, Block, Professor van Vlaamse Declamatie aan het Conservatorium, Lafontaine in naam van “Broedermin en Taelijver”, Boon in naam van de “Fonteinisten”, Jooris in naam van “Ste-Cecilia”, enz., enz.

Bloemen werden afgegeven onder meer door “De Zonder Naam niet zonder Hart”, de “Kring van Oud-Onderofficieren”, de “Société Grétry”, etc.

14 Juli 1904

Dood in de Mussenstraat van de kunstschilder Cesar De Cock.

Deze 5 jaar jongere broer van Xaveer werd geboren op 23 Juli 1823.

Het is pas later dat hij zich begaf in de schilderkunst want aanvankelijk ging hij volledig op in de muziek.

Cesar De Cock.

Het begon als koorknaap in de St-Baafskathedraal. Hij ging dan naar het Conservatorium dat toen onder leiding stond van Joseph Mengal. In 1840, hij is dan 17 jaar, behaalt hij er een Prijs voor viool en hij verdient dan een tijdje zijn brood met het geven van vioollessen. Hij heeft een mooie stem en treedt op als kerkszanger in de St-Jacobskerk en in deze van Seles Kest.

Het is op aanraden van zijn broer Xaveer dat hij tekenen gaat studeren aan de Academie en hij wordt daarin aangemoedigd door Félix De Vigne. De muziek wordt daarom niet verwaarloosd en in 1855 behaalt hij aan het Conservatorium de Eerste Prijs voor Zang.

Hij trekt dan naar Parijs bij zijn broer Xaveer en schildert dan al volop natuurtaferelen in de omgeving van Parijs.

Maar de muziek blijft wel een voorname rol spelen in zijn leven en hij is zanger in de Eglise St-Roch en cellist in het Théâtre du Châtelet.

En dan gebeurt er iets zéér merkwaardigs: bij het schielijk overlijden van een nichtje waar hij veel aan hield, ontstelt hij zo fel dat hij plotseling met doofheid wordt geslagen. Dat betekent meteen het einde van zijn muzikale carrière en hij geeft zich nu met hart en ziel over aan de schilderkunst. Wat de ene kunstvorm verliest, wint de andere er bij.

Wanneer zijn broer in 1859 uit heimwee naar Vlaanderen terugkeert, blijft hij in Parijs. Hij wordt de lievelingsdiscipel en de vriend van Corot. Zijn doek "La Cressonnière" inspireert verzen aan Théophile Gautier. Hij wordt ontboden aan het Hof van Napoleon III die een groot doek van hem koopt.

Hij houdt het veel langer uit in Parijs dan zijn broer Xaveer, maar hij zal ten slotte toch ook terugkeren naar Gent. Het is hier dat hij zou sterven. Hij werd begraven op het Kerkhof van de Brugse Poort. Zijn grafmonument werd gemaakt door de bekende beeldhouwer Louis Mast.

14 Juli 1919

Dood van Gillis, Désiré Minnaert.

Voorzitter van het Willemsfonds van 1897 tot 1919.

Deze onderwijzer maakte carrière in het Onderwijs als Directeur en Inspecteur van de Gentse stadsscholen.

Zie Steels, "Stedelijk Onderwijs" - pp. 188-191

15 Juli 1325

Dood van Willem Wenemaer.

Deze rijke lakenhandelaar speelde een belangrijke rol in het Gents stadsleven van 1312 tot 1325. Hij was getrouwd met de schatrijke Margareta 'sBrunen.

Het was in 1312 dat hij voor het eerst Schepen van de Keure wordt. In 1314 wordt hij benoemd tot Halleheer en in 1315 wordt hij Schepen van Ghedeele.

In 1318-1319 is hij Voorschepen van de Keure, wat zo veel is als burgemeester.

In 1321 wordt hij door Robrecht van Béthune benoemd tot een van de 5 Hoofdmannen.

Hij stond goed aangeschreven bij Graaf Lodewijk van Nevers die hem in een document "mon bon ami et prudhomme" noemt.

Bij een conflict tussen de Graaf en de Bruggelingen schaart Gent zich aan de zijde van de Graaf. De Bruggelingen slagen er in Deinze te bezetten. Aan het hoofd van de Gentse milities rukt Wenemaer vanaf het Kasteel van Ooidonk op naar Deinze, maar hij zal er sneuvelen aan de Rekelingenbrug.

Hij werd begraven in de kapel van het Godshuis dat hij in 1323 gesticht had met zijn vrouw.

Toen de Tolhuissluis in 1864 herbouwd werd ontdekte men een hele boel grafplaten die gediend hadden als fundering bij de vorige bouw. Daaronder bevonden zich ook deze van Willem Wenemaer en zijn vrouw. Zij berusten nu in het Bijlokemuseum.

De nieuwe straat die in 1903 getrokken werd van de Terplatenkaai naar de Olifantstraat werd naar hem genoemd.

15 Juli 1846

Ingebruikname van het Paleis van Justitie.

Dit imposant gebouw, ontworpen door Louis Roelandt, werd opgetrokken van 1836 tot 1846 op de plaats waar vroeger het Recollettenklooster stond.

Het kenmerkte zich door zijn evenwichtige proporties, zij het dan ook dat de inwendige indeling niet zo danig practisch was. Een groot deel van de ruimte werd in beslag genomen door de majesteuze "Salle des Pas Perdus" die zo maar 57 m. lang was, 15 m. breed en 21 m. hoog.

Bij gebrek aan geld werd dit gebouw aanvankelijk verwarmd bij middel van kachels. Dit systeem waarbij de rook afgevoerd werd langs vele meterslange kachelpijpen die dwars door het plafond en het dak liepen, was nog steeds in voege in 1926 en is waarschijnlijk de oorzaak van de brand geweest. Intussen had men nog niet weinig gelachen met de grote Roelandt die een gebouw gezet had zonder aan de schoorstenen te denken. Het was pas na de brand van 1926 dat men tot de vaststelling kwam dat Roelandt een volledige centrale verwarming voorzien had tussen de muren.

Men had daar vroeger nooit op gelet! Een ander amusant detail: de ontwerper had in 1836 een sculptuur voorzien in het fronton van de voorgevel. Zij kwam er in... 1961.

Op Vrijdag 19 Maart 1926 brak er in de vroege morgen brand uit in de bibliotheek op de eerste verdieping. Het Gerechtshof wordt weldra een reusachtige

vuurpoel waarin alles vernield wordt. Verschroeide bladen van dossiers worden teruggevonden tot voorbij de Sneppebrug. 's Avonds staan enkel nog de 4 buitenmuren recht.

Na de brand verhuisde het Gerecht naar de gebouwen van het gewezen Seminarie in de Biezekapelstraat, het Hof van Beroep belandde in een gebouw in de Korte Dagsteeg en de Parketten belandden in de Keizer Karelstraat.

Toen er op 18 oktober 1930 er opnieuw gerechtsdiensten werden in ondergebracht, was het nog een chantier waar metselaars en schrijnwerkers volop rondliepen. Op vele plaatsen ontbraken nog de deuren. Pas in 1931 was de herstelling af.

Na de brand werd het interieur volledig heringericht.

15 Juli 1863

De "Société Royale des Choeurs" neemt haar nieuw lokaal in de Bagattenstraat in gebruik.

Deze gekende Gentse koormaatschappij werd gesticht op 18 Augustus 1835. De uitvoeringen hadden eerst plaats in de Troonzaal van het Stadhuis, later in het Spiegelhof en in de Casino. In het begin was de Directeur Joseph Mengal. Hun nieuw lokaal in de Bagattenstraat werd ontworpen door Leclerc-Restiaux en omvatte een concertzaal, een gelagzaal en een grote tuin.

In 1869 behaalden "Les Choeurs" de Internationale Prijs in Reims.

Het motto van de maatschappij was "Bien faire et laisser dire".

Ze werd ontbonden in 1895, het lokaal in de Bagattenstraat kwam toen in handen van de "Vooruit".

15 Juli 1865

Opening van de eerste volksbibliotheek van het Willemsfonds.

Was aanvankelijk in een zaaltje van de Minard, maar kwam in 1867 in het Lakenmetershuis. Er volgden nog anderen: in 1876 op de Citadellaan, in 1877 op de Kasteellaan, in 1879 op Rooigem.

15 Juli 1881

Dood van Philippe Kervyn de Volkaersbeke.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 1999- N° 3 - p. 162

15 Juli 1894

Grote Historische Stoet. Ging ook uit op 22 Juli.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2000 - N° 5 - pp. 316-320

15 Juli 1901

Dood van de beeldhouwer Louis Mast.

Zie "Ghendsche Tydinghen" - 2004 - N° 5 - p. 313

15 Juli 1909

Triomfantelijk onthaal van de Gentse roeiers die voor de 3e (en laatste) maal de "fâoze" meebrengen van Henley.

15 Juli 1944

Spectaculaire bevrijding van de weerstander Albert Melot. Toen hij teruggevoerd werd van het lokaal van de Gestapo op de Kouter naar de Nieuwe Wandeling werd de Duitse auto waarin hij zat in de Papegaaistraat klem gereden door de weerstanders.

15 Juli 1947

Dood van de architect Jan Rooms.

Hij werd geboren te Kemzeke op 1 Februari 1864.

In 1887 kwam hij in St-Amandsberg wonen waar hij een hele reeks mooie huizen bouwde.

Hij zelf woonde in een van die huizen in de Schoolstraat, rechtover de Begijnendreef.

16 Juli 1322

Dood van Lodewijk van Nevers I.

Deze zoon van Robrecht van Béthune trachtte zijn vader te vergiftigen, werd verbannen en stierf vroegtijdig.

Het is zijn zoon Lodewijk van Nevers II die wij kennen als Graaf van Vlaanderen.

16 Juli 1743

De Staten Generaal besluiten aan Maria-Theresia een kanten kleed ter waarde van 25.000 gulden te schenken, bedrag te heffen op de belastingen van het kwartier van Gent.

16 Juli 1794

Het Schepencollege wordt vervangen door een "Conseil Municipal".

16 Juli 1807

Dood te Oostende van Jean-Marie Busso.

Hij werd geboren in 1739 in Asti (Italië), maar kwam in Gent wonen in 1763. Hij huurde op het einde van de 18e eeuw de gildezaal van St-Sebastiaan en maakte er een hotel van: Het Hof van St-Sebastiaen. Al wat naam had en te Gent overnachtte verbleef in het hotel van Busso, o.a. Jozef II.

Toen de Franse Republikeinen op 22 April 1797 de goederen van de gilden verkochten, kocht hij het Gildehuis voor nagenoeg 2.250.000 fr.

Hij exploiteerde daarnaast ook nog de "Peerdenposterije".

16 Juli 1823

Het klooster van de Predikheren wordt verkocht aan architect en houthandelaar Pierre Velleman.

Hij herstelde het Pand ten dele en verhuurde de cellen aan particulieren. Een tijdlang werd de refter als bazar uitgebaat.

16 Juli 1838

Inhuldiging van de nieuwe lokalen van de kruisboogmaatschappij "Willem Tell" in de Bagattenstraat.

Zie ook "Ghendtsche Tydinghen" - 1996 - N° 3 - p. 163

16 Juli 1855

Geboorte van Georges Rodenbach.

Alhoewel geboren in Doornik mogen wij hem als Gentenaar beschouwen. Hij

Georges Rodenbach.

deed hier zijn humaniora aan het St-Barbaracollege, zijn "Rechten" aan onze Universiteit en werd ingeschreven aan de Balie van het Beroepshof.

Zijn naam blijft verbonden aan de roman "Bruges la Morte" die een groot succes kende in Frankrijk.

In 1949 werd een gedenkplaat aangebracht aan het huis dat hij bewoonde op de Frère Orbanlaan 9. Zijn ouders kwamen er wonen toen Georges 4 maanden oud was.

Zijn monument in het Oud Begijnhof werd opgericht in 1903. Het was aanvankelijk bestemd voor Brugge aan wie het aangeboden werd, maar die verontwaardigd weigerde.

Het waren Emile Verhaeren, Maurice Maeterlinck en Camille Lemonnier die aan Georges Minne de opdracht gaven een monument voor hem te maken.

Hij was familie van Albrecht Rodenbach en, alhoewel de ene flamingant en de andere francofoon was, onderhielden zij goede contacten.

Hij stierf te Parijs (waar hij al een tijdje woonde) op 24 December 1898.

16 Juli 1865

Onthulling van het grafmonument van Hippoliet van Peene. Het werd gemaakt door Antoon Van Eenaeme.

Geboren te Kaprijke op 1 Januari 1811 kwam deze geneesheer zich in 1835 in Gent vestigen om er zijn praktijk uit te oefenen. Zonder maar een ogenblik te willen twifelen aan zijn medische vaardigheden, is het toch vrijwel zeker dat er vandaag niemand nog de naam van Dr. Van Peene zou kennen, ware het niet dat hij zich ook nog met enkele andere zaken bezighield.

Hij schreef "tussendoor" de tekst van een 60-tal toneelstukken, operettes en vaudevilles en gold als een der beste toneelschrijvers van zijn tijd.

Hij was een der stichters van "Broedermin en Taelijver", acteerde zelf wat, speelde viool en schreef in 1847 in één adem door de tekst van "De Vlaamsche Leeuw".

Veel van zijn werken kwamen tot stand in samenwerking met zijn neefje, de toondichter Karel Miry. Hippoliet was immers getrouwd met de tante van Karel: de zeer geliefde actrice Virginie Miry.

Nonkel zorgde voor de tekst en neef maakte de muziek. Zo ook voor de "Vlaamsche Leeuw" en het zangspel "Brigitta" dat opgevoerd werd bij de opening van de Minardschouwburg in 1847.

Hippoliet Van Peene stierf te Gent op 19 Februari 1864. Hij werd begraven op het Kerkhof van de Heuvelpoort. Zijn vrouw overleefde hem 38 jaren en werd dan bij hem begraven.

Een borstbeeld van hem, gemaakt door Theo Soudeyns, werd in 1902 in de Vlaamse Theater geplaatst.

In 1835 kwam hij wonen in de Twaalfkamerstraat 37. Verhuizen scheen voor hem geen enkel probleem te stellen, want 2 jaar later woont hij op de Begijnen-gracht 68.

In 1839 gaat hij wonen in de Peperstraat 3 en blijft er tot in 1847. Dan vertrekt hij naar de Wijngaardstraat 12. Van 1850 tot 1853 is hij te vinden in de Savaanstraat 37, maar verhuist dan naar de Ketelvest 23. Het is daar dat hij plotseling zou overlijden aan een hartaanval.

Wij hadden hier destijds een Hippoliet Van Peenestraat, maar wegens een gruwelijke Gentse gewoonte om de straatnamen om de haverklap te veranderen heet zij nu Johan Daisnestraat.

Wij vragen ons af waarom men het uitstekend systeem verlaten heeft dat er in bestond slechts een straatnaam aan een persoon toe te kennen wanneer hij minstens 50 jaar overleden was. Ongeduld van bepaalde politici?

Op 28 oktober 1951 werd er aan het huis in de Peperstraat een gedenkplaat aangebracht, maar hoeveel Gentenaars hebben die ooit bekeken en hoeveel weten er dat dit huis gelegen is rechtover het geboortehuis van Maurice Maeterlinck?

16 Juli 1907

Dood van Emiel Van Goethem.

Deze boekhandelaar werd geboren op 30 Juli 1847.

Het bedrijf werd gesticht in 1829 en was gekend voor zijn antiquariaat. Het was de uitgever van "Le Bibliophile Belge", een maandelijks catalogus van oude en nieuwe boeken.

De winkel was gevestigd in een van de huizen die aangebouwd waren tegen de St-Niklaaskerk, eerst links van de hoofdingang, later rechts ervan, op de hoek van de Catalognestraat.

Emiel Van Goethem, tussen haakjes gezegd, erelid van de "Melomanen", was niet alleen boekhandelaar, maar ook een zeer vruchtbare toneelschrijver.

Van hem is ook de tekst van de cantate "De Pacificatie van Gent" op muziek van Peter Benoit, waarvan de première plaatsgreep op 3 September 1876.

Voor meer details, zie André Verbeke "Het Gent van toen" - p. 26

16 Juli 1922

Dood van Karel Lybaert.

Deze eens zo populaire, nu vrijwel vergeten Gentenaar, is niet te verwarren met zijn oudere broer Theophiel, de kunstschilder die, na de dood van zijn leermeester Theodoor Canneel, de muurschilderingen van de St-Annakerk voltooide.

Karel, die geboren werd op 20 Maart 1854, was een journalist die een zeer actieve rol gespeeld heeft in het Gents cultureel leven.

Boekhandel Van Goethem. Foto: Edmond Sacré. Copyright ACL . Foto nr. 25982.

Hij startte zijn carrière van journalist bij het katholiek “Fondsenblad” dat in 1914 ter ziele ging, maar hij werkte ook mee aan tal van andere bladen en hij zou gedurende meer dan 35 jaar redacteur zijn bij “De Gentenaar”. Gedurende geruime tijd verzorgde hij wekelijks pittige kroniekjes die meestal gewijd waren aan de lokale geschiedenis. Hij ondertekende deze stukjes met zijn schuilnaam C.D.S. of nog “Cies de Slange”.

Alhoewel van een totaal andere politieke mening, getuigde Lodewijk De Vriese van hem: “Hij was een knap gazetteschrijver van de goede stempel die zijn stielkende en zijn stiel liefhad.”

Hij woonde trouwens naast Lodewijk De Vriese in het sinds lang verdwenen Regnessestraatje.

In 1906 werd hij voorzitter van de Afdeling Vlaanderen van de Algemene Belgische Persbond. Hij was ook Voorzitter van het Algemeen Nederlands Verbond, Tak Gent, was stichtend lid van de Snellaetskring waarvan hij de Ondervoorzitter werd, Secretaris van de Stedelijke Commissie van de Vlaamsche Schouwburg, enz.

Hij was de bezieler van de historische stoet “Gent door de Euwen heen” die uitging in 1894. In 1910 werd hij gevierd in de feestzaal van de Casino, toen nog op de Coupure, voor zijn 35-jarige activiteit als letterkundige, kunstliefhebber, sociaal werker, etc. Tijdens deze hulde werd hem zijn borstbeeld aangeboden, gebeiteld door zijn goede vriend Theo Soudeyns.

Twee jaar na zijn dood werd op het Campo Santo een gedenksteen op zijn graf onthuld, eveneens gemaakt door Soudeyns.

16 Juli 1922

Geboorte te Brugge van Jérôme De Pauw.

Hij begon zijn medewerking aan Radio Gent in December 1944.

Werd later Directeur van B.R.T. Oost-Vlaanderen.

Stierf te Gent op 15 Augustus 1985.

16 Juli 1927

Stichting van het Folkloremuseum door de “Bond der Oostvlaamse Folkloristen”.

Het was aanvankelijk in de lokalen van het voormalig Museum voor Oudheden, anders gezegd in de kerk van de Vrouwebroers in de Lange Steenstraat.

De eerste Conservator was Gabriël Celis.

Het werd in 1962 overgebracht naar het Kinderen Alynshospitaal op de Kraanlei.

16 Juli 1957

Dood in zijn appartement in de Keizer Karelstraat van Henri Van Daele.
Hij werd geboren op 5 Januari 1877 in een kroostrijk gezin in de werkersbuurt van de Plezante Vest.

Henri Van Daele.

Als hij 11 jaar wordt is het gedaan met de school, hij moet gaan werken “op de fabriek”. Als hij 16 jaar is vertrekt hij naar Frankrijk waar hij gaat werken als kopergieter.

Terug uit Frankrijk gaat hij eerst zijn eigen liedjes gaan zingen in de Café-Chantants, maar opende dan zelf een café op de Vrijdagmarkt “t Volkshuis”. In 1908 komt Vader Anseele hem opzoeken met de vraag een revue te schrijven voor “Vooruit”. Dit zou de eerste worden van een hele reeks die opgevoerd werd in de “Nieuwe Circ” die aldus massa’s volk lokte. Deze revues en toneelstukken speelden in op de actualiteit en hekelden vaak mistoestanden. Al deze stukken kenden een enorm succes, de troep van Henri Van Daele was een begrip in Gent en geen enkele echte Gentenaar zou graag een stuk van Henri’tse gemist hebben. De liedjes eruit werden jaren later nog gezongen en bepaalde uitdrukkingen die nu ingeburgerd zijn in de Gentse taal zijn afkomstig van het een of ander stuk van Henri Van Daele.

Gedurende de 2e Wereldoorlog kreeg hij last wegens zijn antifascistische uitlatingen.

In 1930 had hij al een stuk "Hieteleire" geschreven.

Wij denken dat vele van onze oudere lezers eens zullen glimlachen wanneer zij de titels terughoren van enkele van zijn stukken, zoals Tone hee 't miljoen - Ne viezen Apteker - Een half huis te huren - Monsieur Alfons - Jan Schaepevel - Den Hertefritter - Een Schuunmoeder uit de Duust - Mie Versluis - Trezeke Baervoets - De Erfenis van Nonkel Pol - Villa Patat- Salut en de Kost en zo veel anderen meer.

Op 4 November 1969 werd in de Minard een plaketaal ter zijner ere ingehuldigd.

Hugo COLLUMBIEN

OM ZEVEN UREN STIPT

Wij vonden deze geestige tekst in het Jaarboekje der Maatschappij van Nijverheid en Wetenschappen van Gent, (12e jg. 1876) waaruit blijkt dat stiptheid niet de sterkste kant van de Gentse organisatoren van festiviteiten allerhande was. De auteur Julius Wytynck, schetst heel geestig en accuraat de tumultueuze sfeer tijdens het diplomatisch kwatiertje-half uurtje-drie kwartier wachten op *den orkestmeester* in de dompige Gentse opera.

Wij maken er de wedervaren mee van Sander, den oliekoekenmarchand en van de agent - de pinne- *mee zijne slekkestekker* of sabel. Het poepchique volk beneden en 't gepeupel van de Brusche Puurte op 't kiekenskot die er zijn "*Toreador mijn katten es versmuurd!*" zong. Wij zochten er wat illustraties en verklaarden een en ander. De tekst lieten wij in zijn oorspronkelijke oude spelling met alle tierelantijntjes er op en er aan. Veel leesgenot!

Eddy Levis

Om zeven uren stipt.

Deuren open om vijf uren - om vijf en half stipt op het tooneel, het feest zal aanvang nemen om vier uren.

Begin om zes en half uren stipt.

Het concert zal beginnen om acht uren stipt.

Enz. enz. enz. enz. enz. enz. enz.

Deze woorden, beminde lezers, zijn getrokken uit verscheidene programmas van concerten, tooneelvertooningen enz.

SANDER DEN OLIEKOEKE

Gij hebt allen reeds genoeg feesten van dien aard bijgewoond, om te weten hoe *stiptelijk* dat woordeken *stipt* van het programma wordt nageleefd. Gij spoedt u om kwart voor zeven aan uwe plaats te zijn, omdat het gedrukt staat: *begin om zeven ure stipt*.

Zeven uren zijn geslagen. De zaal is eivol. Men zit stil te wachten omdat men hoopt den orkestmeester weldra uit de zijdeur te zien verschijnen. Want zijne verschijning is het eerste signaal van 't begin.

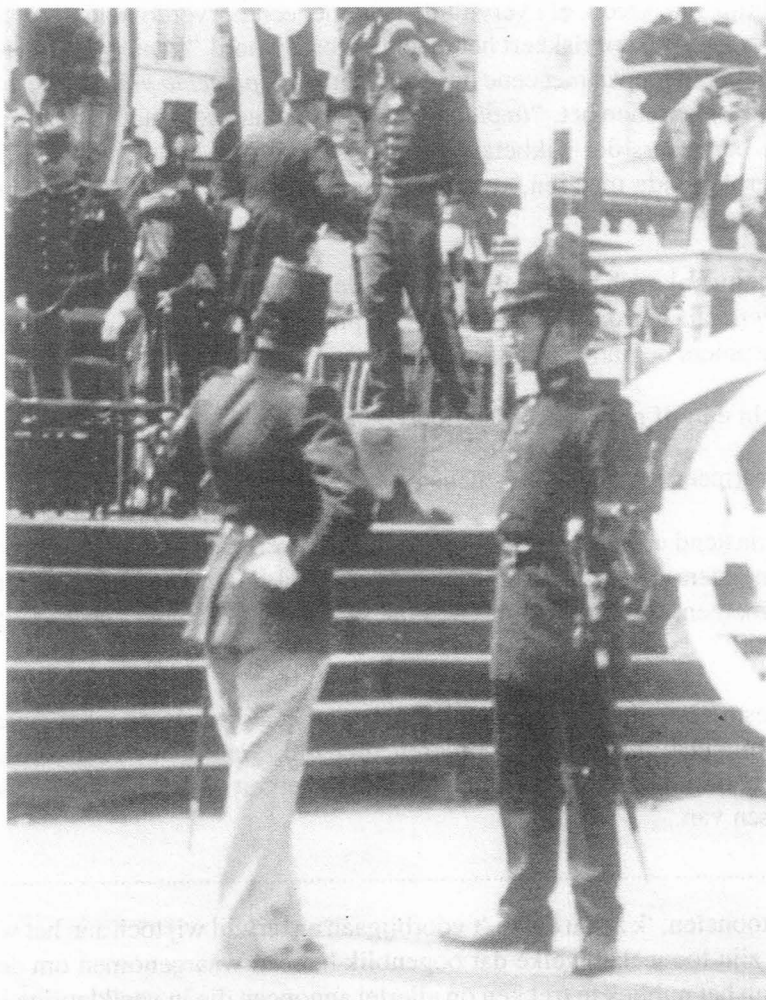
Men wacht tien minuten... geen orkestmeester!

Vijftien minuten... geen orkestmeester!

De eerste bewegingen des ongedulds beginnen zich te verklaren - gesprekken over "'t wordt embêtant"' "'t Is reeds zoo laat" enz. beginnen hun gang te gaan - Hier en daar begint een dikke dame zich met den zakdoek voor het gezicht te waaien, omdat het zoo warm wordt in de zaal en dat die warmte zich in oogenblikken van ongeduld driedubbel laat voelen - heeren gaan aan 't snuiven dat het kraakt en beginnen zich, om den tijd te dooden, aan de politiek te klampen: Servië, Rusland, Turkije komen op het tapijt - in de zaal heerscht zoo iets dat aan het gegons van een grooten bieënkorf gelijkt.

Vijf en twintig minuten... geen orkestmeester!

Tweede phase van het ongeduld: het *uitgelezen* publiek der hanebalken (*kiekenskot*) begint er zich mede te bemoeien. Een gejoel dat alles behalve stichtend is, neemt aanvang. Er komt in die volksmassa een leven, eene beweging, die te vergelijken is aan een opborrelend mierennest. De straatjongens klauteeren van den eenen kant naar den anderen; men lacht, men zingt deuntjes, men piept. De oliekoekenmarchand is het slachtoffer des ongedulds dier kerels: men trommelt op zijne bliken doos, men trekt hem bij zijn rugriem, men werpt zijne klak af, men roept langs vijf en twintig kanten tegelijk om oliekoeken. De verwarring wordt zoo groot dat er van beneên een afkeurend en berispand st... st... opstijgt, dat verre is van door het hooger wonende volk met dankbaarheid opgenomen te worden. Eindelijk gaat er zich den agent mede moeien, ofschoon hij weet dat zijne chefs hem de onmogelijke taak opgelegd hebben orde te houden in dat leger theaterratten, toch, uit liefde voor zijne plichten en uit eerbied voor zijnen degen, meent hij te moeten handelen. Hij rolt en bolt over de menigte, naar den kant waar het grootste gerucht ontstaat, en daar rijst hij vlammoogend tusschen een hoopje schurken, net als een hofspook (2) tusschen de erwten, om aan de musschen den schrik in te jagen. Maar de musschen hebben den strik gauw beet, en zij gaan in het potaarden gezicht van hunnen dwingeland pik-

Een politieagent of "pinne" (rechts) in groot ornaat met hanenveren en zijn sabel of "slekkestekker", hier voor de tribune op het Sint-Pietersplein op 7 juni 1905 n.a.v. het bezoek van koning Leopold ter gelegenheid van de viering van 75 jaar Belgische onafhankelijkheid. (detail foto)

ken. En onze gewone bezoektjes der hanebalken kennen ook hun agent! Men trekt aan zijn degen, men klopt, men ronkt binnensmonds, en wanneer hij zich rechts begeeft, begint men te tempeesten links.

Half acht... geen orkestmeester

Derde phase des ongedulds: een hevig voetgetrappel, als van Napoleons leger

op de brug van Arcole (1) vervult de zaal met een oorverdovend gerucht. Een kerel der hanebalken riskeert het machtige ordewoord “*la pièce!*”(3) vier, vijf zijner geburen roepen met eene lieve altostem: “*la pièce! la pièce!*” De gansche hanebalken herhalen het, “*la pièce!*” loopt van plaats tot plaats, zodanig dat de deftige bezoekers der rijkbetalende plaatsen nu ook hunne stem bij die der hoogverblijvende mengen, en alles in een ontzaglijk oorverdovend gerucht ineensmelt!

‘t Wordt nu ook toch uiteindelijk tijd, dat de orkestmeester zich toone! Ziedaar reeds een half uur dat het ongeduld des publieks op de proef ligt. Want men moest immers beginnen *om zeven uren stipt!*

Half acht en vijf minuten... men hoort eene bel!

De orkestmeester daagt majestueus uit het zijdeurtje op!

Een ontlastend en alomvattend “ha!” klinkt als verlossingskreet de intrede des orkestmeesters te gemoet. Zoo klonk het ontzaglijk en verlossingsmeldende “ha” der Romeinen, wanneer Horaas den laatsten der curiacen(4) zijn eeuwig paspoort gaf!

De orkestmeester heeft plaatsgenomen voor zijn lessenaar, de muzikanten beginnen hun instrumenten te accorderen, dien blik, waarin noch aandacht, noch juiste richting ligt, op de gordijnen te gapen; het telt er tegen dank de plooiën en trossen van.

.....
Er zijn toonelen, ‘k zeg u dat in ‘t voorbijgaan en terwijl wij toch aan het wachte zijn, er zijn tooneelen welke dat oogenblik hebben waargenomen om de aandacht van het publiek te trekken op allerleiannoncen die in veelkleurige letters op het gordijn (5) zijn geschilderd. Daar uwe oogen op niets anders kunnen kijken dan op ‘t gordijn, dat voor u hangt, zoo zijt ge wel gedwongen te lezen wat er op staat!

Uw geest die misschien aan eenige tooneelen zou gedroomd hebben van het te vertoonen stuk, wordt de schaar van den kleermaker en den kam van den coiffeur teruggevoerd; affichen van photographen, restaurateurs, kleermakers, coiffeurs, revalentaverkopers (6), boekbinders, koussenmagazijnen, tapijtverkopers, fruitkoopmans, breukbandmagazijnen, hangen voor uwe blikken te schitteren ten titel van *recommandatie* (7).

Doch, stel u gerust. Weldra wordt dat prozaïsche stuk in de hoogte getrokken

en dan valt gij met eenen van het vierkantige realism op de betooverendste poëzie der meesterstukken van Rossini, Meyerbeer en andere knappe kerels.

Zie, 'k en kan er niet aan doen, maar 'k moet u toch nog verhalen wat er eens te Brussel in het Alcazar een heer tegen mij zei, terwijl wij tezamen op den recommandatielap (8) zaten te gapen.

“Verduiveld, zei hij, 't gaat nu toch ver met de publiciteit en de recommandatie! hewel, ik wil het nog verder brengen! ik ga al de neeringdoende en handeldrijvende personen in een Congres tesamen roepen en hun het volgend voorstel doen: Namelijk, elk op zijnen rug een ingenaaid adres te dragen, bevattende zijnen naam, bedrijf en woonplaats met eenige woorden recommandatie bij. Aldus zal men zich overal zonder de minste moeite kunnen recommanderen, en wat meer is, ieder belanghebbende zal immediaan (9) den houder van het huis kunnen aanspreken.”

Mijn aanspreker vindt die publiciteit de gemakkelijkste de perfectste.

Wij zijn daar nog niet... maar we zullen er wel komen! (10)

En nu... weer naar ons tooneel.

Het verschijnen des orkestmeesters maar eene begoocheling geweest zijnde, zoo begint wederom een gedurig neussnuiten, hoesten, lachen, schuifelen, schreeuwen zoo hevig aan te duiden dat het ongeduld des publieks tot het top-punt geklommen is, dat er eindelijk voor de tweede maal gebeld wordt en de orkestmeester onder het zegevierend *ha!* der aanschouwers den maatstok omhoog heft.

De maatstok gaat neêr en... dzim, dzim, boum, trê, têt, têt, boum! de ouverture is aan den gang!

En 't is zeven uren stipt ????

.....

..... Niet alleen in de theaters wordt er aldus met het publiek gebeuld, maar wat veel erger is, tot in concerten toe wordt die barbaarsche en onmenselijke mode algemeen. Ik weet er van te spreken en velen met mij, hoe bliksems aangenaam het is zoo wat drie lieve kwartiertjes ('t is nog niet lang geleden dat het eens een uurtje was!) daar te zitten schilderen zonder ander perspectief voor uwe oogen, dan eenige naakte muziklessenaars. En ziet, in een concert is alles deftig; hieruit spruit, dat er nooit een glimlach op uwe lippen kan komen, in het theater soms veroorzaakt door een gelukkige poets van eenen bezoeker der

hanebalken. Neen... Hier is alles, zoo als ik zeg, deftig, eerbiedwaardig, rustig en men verdraagt de looden wachtkwartieren met een ingehouden ongeduld en zonder het te durven laten blijken. Hier hebt gij de variëteiten niet van den oliekoekenmarchand en den agent-speelbal, of van de soms wel eens goedgeplaatste kluchten en herhalingen uit operas. Gij zit hier net als een standbeeld, te zweeten van ongeduld en warmte.

Welk is nu toch eigenlijk de oorzaak van dat langdurig en vervelend wachten?

“Les grands hommes se font attendre” (11) zeggen de franschen.

Ge moet weten, juist op 't uur dat het concert moest aanvang nemen, zijn enige leden der commissie om mijnheer den dienen... gereden om hem tot de concertzaal te brengen. 't Is zeer beleefd, zoo beleefd zelfs, dat men er de beleefdheid om vergeet die men aan het publiek moet, dat in de zaal te roosten zit.

De heeren worden binnengeleid in 't kabinet van mijnheer, die gevonden heeft dat hij wel mocht wachten tot zij arriveerden, om zijn krawatje (12), zijne handschoenen, zijne decoratie enz. aan te doen; waarop hij thans zijn knecht roept die hem een krawatje aanstrikt, hem in 't generaal wat afborsteld en oppoetst, zijne decoratie aanspeet tot eindelijk mijnheer in het kabinet bij de heeren komt, tegen welke hij nog graag een praatje over 't weer en de politiek zou wagen, zoo niet een dier heren, met menschelijk gevoel en compassie voor het wachtende en lijdende publiek bezielde, zijnen hoed opduwde en het verlosende; Mijnheeren, 't is tijd" liet ontglippen.

En hier zitten wij, arme slachtoffers van het ellendige *om zeven uren stipt*, te wachten en te gapen.

De muzikanten komen eindelijk binnen. Men begroet die als verlossers.

Mijnheer zit en de snaren worden beproefd.

Daar verschijnt eensklaps de orkestmeester, net als een dier mannetjes die uit een ressortkasje (13) springen; hij groet wordt begroet, men plakt; de maatstok gaat over de venerabele bollen der muzikanten en... heradem o publiek!! het zeven uren stipt is eindelijk geslagen!

.....

... En zoo gaat het jaar in jaar uit, en dat niet alleen in de theaters en concerten, maar immers in alles wat maar tittel van feest mag dragen.

En nu de moraal:

Is dat stichtend, is dat menslievend, is dat progresseerend, zoo maar een talrijk, en soms wel uitgelezen publiek, te behandelen als een kudde domme schapen?

“Hola! ik vang u, zegt een lezer, vermits het publiek toch weet, dat de feesten slechts een half uur na het aangeduide beginnen, waarom komt het dan ook niet zoo veel later toe?”

Goed, mijn vriendje, maar aldus zou de feestcommissie zich misschien veroorloven er nog een steertje bij te doen, en op die manier, van steertje tot steertje, zou men eindelijk in de uurtjes dompelen welke uiterst goed voor slapen en droomen geschikt zijn. Ik vind zelfs loffelijk dat het publiek door zijne stiptheid protesteerd tegen de onstiptheid van de feesturen. Velen met ons wenschen, eens voor goed, die dwaze mode, welke geene reden van bestaan heeft, te zien verdwijnen.

Een greintje goeden wil, heeren bestuurders, acteurs, muzikanten, enz. opdat het woordje stipt op de feestprogrammas geene gedrukte logen (14) blijve.

Julius WYTYNCK

VOETNOTEN

- (1) Arcole: stad in de omgeving van Venetië in de Italiaanse provincie Verona waar Napoleon op 17 nov. 1796 de Oostenrijkers versloeg door de brug aldaar te veroveren.
- (2) hofspook: vogelverschrikker
- (3) “la pièce!”: “het stuk!”, “Wij eisen de aanvang van het stuk!”
- (4) Tragedie van Corneille (1640) waarin de Romeinse families, de Horaces en Curiaces vechten om de heerschappij.
- (5) ijzeren brandgordijn
- (6) revalentaverkoopers: wie kent de verklaring?
- (7) recommandatie, >Fr. *recommandation*: aanbeveling, hier reclame
- (8) recommandatielap: brandgordijn met reclame
- (9) immediaat, >Fr. *immédiatement*: onmiddellijk.
- (10) Wat een visionaire boodschap! Ze zouden het toen eens moeten geweten hebben... Men kende de “sandwichman” met de reclameborden voor en achter nog niet, evenmin Jean-Marie Pfaff met zijn op de kraag gebrodeerde “recommandaties” en de wandelende reclamesportmannen/vrouwen op wiens training, schoenen en petje er geen plaatsje meer vrij is zo groot als een erwt!
- (11) “Les grandes hommes se font attendre”: “De groten laten op zich wachten”
- (12) krawatje: >Fr. *cravatte*: das of strikje
- (13) ressortkasje: >Fr. *ressort*: veer. Hier als een duiveltje-uit-een-dooasje.
- (14) logen: leugen

BIBLIOGRAFIE

Wie dacht dat monnikenwerk uitsluitend gebeurde in middeleeuwse abdijen heeft het verkeerd voor. Hoe ongelooflijk het ook mag klinken, ook vandaag gebeurt dat nog, zij het dan ook dat praktisch niemand zich dat realiseert.

Een typisch voorbeeld van een dergelijke “moderne monnik” is **Erik De Keukeleire**.

Men moet wel bijzonder sterk gedreven zijn (sommigen zullen zeggen zot zijn) om te doen wat hij gedaan heeft. Gedurende 239 dagen heeft hij in het Stadsarchief, van 9 tot 12 en van 13.30 tot 17 uur artikels zitten afschrijven uit, hoofdzakelijk, “De Gazette van Gent”. Hij heeft aldus 31.600 kranten doorgenomen en al wat een Gentenaar kan interesseren afgeschreven op 5.370 grote vellen “karootsepapier”.

Dan volgde het onmetelijk werk om alles op computer te zetten in hedendaags Nederlands. De straatnamen heeft hij ongewijzigd gelaten, wat maar goed is ook.

Het resultaat van dit titanenwerk werd gecondenseerd in 10 boeken die de periode 1819-1940 dekken.

Zo iets is natuurlijk een ongelooflijke schat voor al wie in Gent geïnteresseerd is in heemkunde. Men komt er enorm veel interessants tegen die men anders nooit zou gevonden hebben. En men moet dit niet afdoen als “gazettepraat”, want het gaat over feiten. Een van de problemen die een heemkundige vaak tegenkomt is de exacte datum van een bepaalde gebeurtenis. Men raadpleegt 3 verschillende, over het algemeen betrouwbare bronnen, en men zit met 3 verschillende data. Hier is er geen discussie mogelijk: als er in “De Gazette van Gent” van 17 Februari staat: “Gisteren gebeurde dit of dat”, dan weten wij precies wanneer dit was.

Wie deze boeken aandachtig wil doornemen gaat daar honderden uur plezier aan beleven.

Wij zetten ze hier even op een rijtje:

Boek 1. Sint-Pieters-Aalst, Sint-Pieters-Aaigem en Sint-Denijsplein - Deel 1 - 1819-1901 - 298 blz.

Boek 2. Idem - Deel 2 - 1902-1918 - 302 blz.

Boek 3. Idem - Deel 3 - 1919-1940 - 290 blz.

Boek 4. De Gentse Citadel en het Citadelpark - Deel 1 - 1819-1907 - 340 blz.

Boek 5. Idem. Deel 2 - 1908-1940 - 320 blz.

Boek 6. De Wereldtentoonstelling van Gent in 1913 - 1896-1920 - 352 blz.

Boek 7. Station Gent-Zuid en het Zuidkwartier - Deel 1 - 1832-1910 - 338 blz.

Boek 8. Idem. Deel 2 - 1911-1940 - 310 blz.

Boek 9. Station Gent-Sint-Pieters - 1832 - 1940 - 344 blz.

Boek 10. Stedelijk vervoer en buurtspoorwegen naar Gent-Sint-Pieters en Sint-

Pieters-Buiten - Deel 1 - 1873-1940 - 304 blz.

Deel 2 ervan (1941-2005) zal verschijnen in 2005.

Al deze boeken zijn geïllustreerd en hebben een formaat van 21 x 29,7 cm.

Alhoewel ze "onbetaalbaar" zijn hebben zij toch een prijs: 12 euro (484 fr.) per

deel, per 3 delen 32 euro (1.291 fr.) i.p.v. 36, per 4 delen 42 euro (1.694 fr.)

i.p.v. 48 euro en voor de volledige reeks van 10 boeken: 99 euro (3.994 fr.) i.p.v.

120 euro. Het boek wordt gratis aan huis geleverd binnen een straal van 4 km.

Het kan afgehaald worden bij de auteur Erik De Keukeleire - E3-plein 93 - 9050

- Ledeberg. Tel. (Na 17 uur): 09.230.47.05

Levering na storting op PCR.000-0865649-21

Een aanrader!

Wie Gaston De Smet zegt denkt onmiddellijk aan die talrijke prachtige tekeningen van Gentse monumenten en stadsbeelden.

Vijf jaar geleden zat hij met zijn boek over Keizer Karel aan zijn 9e en dacht

dat hij het nu wel gehad had. Maar deze boeken kenden een dusdanig succes

dat de eersten niet meer verkrijgbaar zijn. In overleg met de uitgever Snoeck-

Ducaju werd dan besloten een 10e en laatste boek uit te geven onder de titel

"Tekeningen Gent".

Het is een bundeling geworden van wat hij zelf zijn beste tekeningen vindt uit de vorige 9 boeken en dat zijn er een 100- tal geworden.

Bij iedere tekening staat een begeleidende tekst en aangezien deze boeken nog

al eens gebruikt worden als relatiegeschenk en toeristen er ook al wat inzien als

souvenir aan hun bezoek aan Gent is deze tekst niet alleen in het Nederlands,

maar ook in het Frans, Engels en Duits. Voor de gelukkige bezitters van de vorige

boeken van Gaston De Smet is er dus niets gebeurd, maar het is wel een buiten-

kansje voor dezen die de vorige uitgaven zouden gemist hebben.

De prijs bedraagt 29 euro (1.170 fr) en het is te bekomen in de boekhandel.

Een interessant boekje over de Gentse trams is **"100 Jaar Elektrische Trams in Gent 1904-2004"**.

Het werd uitgegeven door de "VZW. Vlaamse Tram- en Automuseum". Het geeft

een overzicht van al de trams die hier ooit gereden hebben met -en dit is het

boeiendste- een 70-tal foto's waarop voor de oude Gentenaars hun vroegere

vertrouwde trams te zien zijn, niet alleen de tram, maar vaak ook nog de watt-

man en de ontvanger. En niet het minst interessant, veel verdwenen oude stads-

gezichten.

Het boekje heeft een formaat van 17 x 24,7 cm., telt 64 bladzijden en kost 6,50

euro (262 fr.)

Bij Waanders verscheen **"Gent van toen en nu. N° 11. De Werkzame stad."**

De tekst is van Jeannine Baldewijns en Wout De Vuyst.

Komen o.m. aan bod: De Lakenindustrie, Metselaars, Koren, Stapelhuizen, Brouwers, Tinnepotgieters, Geneeskunde, Stukwerkers, etc.

32 blz. Meer dan 80 foto's. Prijs: 3,95 euro (159 fr.)

"Gent van nu en toen. N° 12. De industriële stad."

Tekst van René De Herdt. Textiel, Lousbergs, de Hemptine, La Lys, Linière gantoise, Metaalconstructie, Stoomketels, Stoommachines, Carels, Van den Kerchove, Phenix, Mahy, Tuinbouw, Van Houtte, Hartmann, etc.

Eveneens 32 blz. en meer dan 80 afbeeldingen. Zelfde prijs als hierboven.

Te bekomen in de boekhandel en in meerdere dagbladwinkels.

H.C.

VRAAG EN ANTWOORD

De heer **Roger Buyle** (Melle) schrijft ons: "In Gent van toen en nu - De werkzame Stad" lees ik op bladzijde 332 "Na de hervorming van het stadsbestuur in 1301 bezetten de wevers, de volders en 53 kleine neringen mee de schepenbanken."

Kan iemand een lijst bezorgen van deze 53 kleine neringen?"

De heer **Herwig De Wilde** (Lokeren) vraagt:

"In het kader van een historisch onderzoek is Herwig De Wilde (van de firma Tauw nv te Lokeren) op zoek naar informatie over de cokesfabriek die vroeger in de Farmanstraat gelegen was. De cokesfabriek was gelegen tussen de (huidige) bottelinstallatie van Gandagas en het terrein van het havenbedrijf (Farmanstraat 38). Wie kan oude foto's, eventueel plannen bezorgen van de vroegere cokesfabriek? Wie kan Herwig De Wilde in contact brengen met vroegere werknemers van de cokesfabriek. Herwig De Wilde is bereikbaar op het gsm-nummer 0498.87.61.12, per mail: hwi@tauw.be, per fax: 016.72.06.75 of op het adres: Tauw nv, Waaslandlaan 8 A3, 9160 Lokeren.

LEZERS SCHRIJVEN ONS

Van de heer **Guido De Bruyker** ontvingen wij volgend schrijven:

Tot mijn vreugde lees ik in het laatste nummer van *Ghendtsche Tydinghen* een bijdrage over componist Petrus Verheyen. Ik ben zelf musicus en minnaar van oud Gent, en onderzoek al jaren tussen mijn beroepsactiviteiten door, als leraar

(viool en harmonieeler) en uitvoerend musicus, muziek van Gentse meesters uit de 18e eeuw. Zo bracht ik een vrij groot aantal werken in partituur van Barth, Krafft en Verheyen. Ik wijdde in 2001 een volledig concert aan Krafft (soli, koor en orkest -met stadstoelage voor projecten die relevant zijn voor Gent), maar ben de laatste jaren vooral in Verheyen geïnteresseerd (van wie ik vorig jaar een prachtig “Laudate Pueri”, voor vocale solisten, koor en orkest, dirigeerde). De historische gegevens over deze figuren intrigeren me evenzeer. Een merkwaardig gegeven in uw tekst is een tweede requiemmis die Verheyen zou geschreven hebben ter nagedachtenis aan Grétry, iets wat ik in de oude bronnen nergens ben tegengekomen. Heeft u dit van de mensen van Alamire-foundation, die het archief van de Sint-Niklaaskerk hebben geïnventariseerd? Dat zo lang verborgen archief zou nogal wat werk van Verheyen bevatten, waaronder gelukkig ook het door Frans De Potter al gesignaleerde manuscript van het requiem voor Haydn (ik zou dat archief dolgraag inzien, maar probeer al anderhalve maand vruchteloos de verantwoordelijke musicoloog te bereiken). Verheyen is een cruciale figuur in de ontwikkeling van de Gentse toonkunst, die, zoals u terecht opmerkt, in Gent helaas niet waardig werd geacht een straatnaam te krijgen.

Dank daarom voor deze “memorie”, en speciaal geluk gewenst voor het tijdschrift waar ik om de twee maand reikhalzend naar uitzie, en zijn steeds ongemeen boeiende “Gentse memoriedagen”.

GÊNSCHE PRAÔT

Pier Schaovelijnk was soldaot bij ‘t îeste liene.

Op ne vrijdag morgen moest hij de wacht optrekke op de Kijter in d’huufdwacht. De koperaol steldeg’hem veur den îeste kêr van zijn leven op schildwacht.

- Soldaot Schaovelijnk, zie dache goe euwen dienst doet, zei de koperaol. Rond den elve komt de generaol hier verbij, zie da g’ in tijê de mane buite roept veur de salu, of ‘t zal op iwen tore luië.

- Goed, koperaol, zei Pier.

‘t Wierd elve... halver twaolve... kaortze veur... in niemand te zien.

- Hij en zal niemêr kome, zei Pier, in hij kropt in zijn kotze.

Al mee ne kêr kwamt er îene veur hem staon die hem van onder tot bove bezag.

Schaovelijnk bezag hem ûuk.

- ‘k Gelûuve dat da den opperkomesaores es, zeid hij in zijn eige; wa moe den diene van mij hên...

- Awèl, riept den andere, es dat ezûu dade gij euwe dienst doet?
  - 'k En hê kik mee eu gîen affaires, Menhîere de komesaores, zei Pier.
  - Ezel! zeid den andere, kende gij nog de generaol nie?
- Pier schoot in ne lach.
- Es 't serieus, zeid hij, zijde gij de generaol?
- Awèl, manneke, 't ziet er hem lief uit veur eu, g'hêt chance dat de koperaol eu nie en ziet, ge zij tenminste drij kortiers te laote!
- De generaol en kost hem nie inhêwe van lache; hij trok zijn schêwers op in gieng vûurt...
- De stommerik lacht er tons nog mee, zei Schaovelijnk.

OUDHEIDKUNDIGE KRONIEK

Op 9 januari 1922 verscheen in "De Gazet van Gent" onderstaand artikeltje van Alfons Van Werveke over

DE VIJFWINDGATBRUG

Door "windgat" verstaat men een opening onder een brug, die afgesloten wordt door een deur, welke bij middel van een windas kan op- en neergelaten worden tusschen groeven. Hier worden vijf zulke gaten bedoeld, die men openen kon, om het overtollige water uit de stad te laten wegvloeien. De windgaten zijn geplaatst op een der oude armen van de Schelde, die door de moerassige Muinkmeerschen van de St-Pietersabdij vloeiden. Het woord windgat is zeer oud, men vindt het reeds in een stuk van 1255 betrekkelijk Meenen en uitgaande van Gwijde, graaf van Vlaanderen. De Windgatbrug wordt eerst vermeld in de rekening der stad Gent over 1321. Dan reeds was de arm der Schelde aldaar van verdedigingswerken voorzien; er was een versterkte poort op den steenweg, een toren aan de monding van den waterloop in de Nederschelde, die nog bestaat in het huis der Grootjuffer van het Klein Begijnhof; er waren ook torens stroomopwaarts de brug en dat alles was verbonden door muren, waarvan de grondvesten zeker nog wel te vinden zijn. Bemerken wij in 't voorbijgaan, dat de verdedigingslijn aan het Vijfwindgat de derde omheining was langs deze zijde van de stad. De eerste lag vóór de groote Nederschelde aan Geeraard-Duivelsteen. De tweede gebruikte als vestinggracht den arm van de oude Schelde, die het uiteinde van den Brabantdam doorkruiste bij het Arteveldeplein en waarop de Hooipoort lag. De vierde omheining, met de Sint-Clara of de Keizerpoort en de Sint-Lievenspoort werd omstreeks 1345 gebouwd.

De stuw, waarmede we ons bezighouden, heette eerst de "Windgaten", in 1406 voor het eerst de "Vijfwindgaten". De versterkte poort, die dit waterwerk verdedigde, is goed zichtbaar op het afbeeldsel der stad in vogelvlucht van 1534. Men bewaarde er in de middeleeuwen de paviljoenen van het gemeenteleger. In 1352 gebruikte Jan de Coeckelaere het hoogteverschil van het watervlak aan beide zijden van de Windgaten om aldaar een schors- en moutmolen op te richten. In 1563 kwam er een volmolen bij. De poort zelve werd ten jare 1503 in cijns gegeven aan het nevenliggende Sint-Jorisklooster, waarvan de kapel nog te zien is tegenover de Ruiterschool. 't Is door den ouden eigendom van dit klooster, dat in 1844 de "Vijfwindgatstraat" werd getrokken.

De versterkte poort is verdwenen, maar de windassen, waarmede de windgaten werkten, zijn nog in wezen. Het ontwerp bestaat den waterloop boven de sluis te dempen. Wij hopen wel, dat men aan dit eigenaardige hoekje van de oude stad niet raken zal en wij menen dat het eenmaal mogelijk zal zijn den toren in het Begijnhof te herstellen, want, hij is het oudste overblijfsel van de versterkingen onzer stad. Dat men de stinkende gracht die geheel de wijk verpest, opvulle, is begrijpelijk, maar dat moet niet meebrengen de verdwijning van de brug, noch van de sluis, noch van het gedeelte van den waterloop er boven, dat van de straat zichtbaar is. Het zou voldoende zijn het te verdiepen om er het water op hetzelfde peil te brengen als beneden de sluis. In dit overblijvende gedeelte van den waterloop zou het water niet stilstaan, omdat de fabriek, die er nevens ligt, aldaar zou voortgaan haar water te trekken.

Men zegge niet, dat het Vijfwindgat niet zeer eigenaardig is. Het is niet te loochenen, dat die brug, die sluis met haar oude houten windassen, die kleine waterloop, ware hij wat onderhouden, veel mooier zou zijn dan wanneer men ze verving door twee rijen huizen met verglaasde steentjes in rechte lijn. Sloopen wij dat hoekje van het oude Gent niet: het behoort tot onze geschiedenis. Laat het ons maar erkennen: zelfs na den wereldoorlog leven we nog wat van herinneringen. De vreemdeling komt ze hier opzoeken. Hij ontdekt aardige hoekjes waar veel stadsgenooten - zij die elders gaan zeggen dat hier niets te zien is - nooit iets gevonden hebben dat hen aantrok. Eens op een mooien lentedag, reisden wij van Oostende naar Gent. Een Amerikaan, die 's morgens aangeland was, stond voor het portier en hield de oogen niet af van die streek die wij doortrokken. Iemand die nevens ons zat, drukte er zijn verwondering over uit, dat die vreemdeling zooveel belang stelde in het landschap, hetwelk, volgens sprekers, niets bezienswaardig aanbood: "Mijnheer, zeiden wij, wij hebben het geluk gehad Amerika te doorreizen: wij hebben er veel gezien en veel geleerd. Wij meenen te weten, wat de aandacht van die Amerikaan zoo sterk trekt. 't Is ons schoon landschap, 't zijn onze vruchtbare vlakten, 't is het groen van onze weiden, van onze velden, van onze bosschen, van ons water zelfs, 't dat ontzaglijk groen tapijt, dat heel Vlaanderen bedekt. Dat heeft hij nooit 't zijent

gezien, dat weten wij zeker. In Amerika vliegt de trein dikwijls uren, één dag lang door onbebouwde dorre vlakten, waar niets groeit. Ons land moet aan dien vreemdeling een heel lachende aanblik bieden, en wij zijn geenszins verwonderd, dat hij verkiest hem te bewonderen liever dan ons uren lang te zitten bekijken.

Laat ons niet alles effen maken, trekken we niet maar steeds de wegen met de koord; vullen we niet alle waterlopen op; witten en cimenteeren wij onze gevels niet, met kleurige bouwstoffen gemetseld. Maken wij niet alles overal gelijk, domweg, om er toe te komen, langzaam maar zeker, dat men geen verschil meer zie tusschen onze stad en alle andere, waar men niet meer vooruitzicht heeft gehad dan hier.

Weet ge, vriend lezer, hoeveel vreemdelingen in 1921 's Gravensteen hebben bezocht? 36.600, zegge zes en dertig duizend zes honderd. Weet ge ook dat, slechts weinige jaren geleden, dit wonder gevaar heeft geloopt te worden?

A. VAN WERVEKE

EEN ZWAAR VERLIES VOOR HET DOCUMENTATIECENTRUM VOOR STREEKGESCHIEDENIS

Leden van onze Kring die regelmatig het Documentatiecentrum bezoeken zullen voortaan de hulp niet meer kunnen inroepen van de zeer actieve Ondervoorzitter Erik Schepens. Hij overleed schielijk op 11 oktober 2004.

Dit is een zeer zwaar verlies voor het Documentatiecentrum want de heer Schepens was er wekelijks vele uren bezig met de informatieverwerking van het bestand.

Het zal bijzonder moeilijk worden om zo iemand te vervangen.

Wij bieden aan zijn nabestaanden onze oprechte gevoelens van deelneming aan.